

KRONIKA MESTA

ŽIAR NAD HRONOM

Rok 2004

**Toto pokračovanie IV. zväzku Kroniky mesta Žiar nad Hronom obsahuje
záznamy v počítačovom vydaní za rok 2003**

v počte strán 63

**odtlačok
pečate mesta**

**Božena Mikulčíková
Mgr. Mária Ulrichová
poslanci MsZ**

**Mgr. Ivan Černaj
primátor**

**Kronikárkou mesta je Mgr. Mária Zát'ková, učiteľka na dôchodku,
podľa uznesenia mestskej rady č. 73/2001, potvrdené uznesením
mestskej rady č. 15/2003. O kronikárovi pozri záznam z r. 2001.**

---

kronikár

OBSAH

Časť	Názov	Strana
	Najvýznamnejšie udalosti roka	4
	Mesto Žiar nad Hronom (stručná charakteristika a história)	5
I.	Mestská samospráva	7
II.	Z rozpočtu mesta	14
III.	Významné návštevy mesta	16
IV.	Zmeny tváre mesta	17
V.	Obyvateľstvo	20
VI.	Verejno-spoločenský život	25
VII.	Výročia a oslavy	28
VIII.	Podniky v živote mesta	31
IX.	Školstvo	34
X.	Kultúra	38
XI.	Duchovný život	41
XII.	Zdravotníctvo	45
XIII.	Životné prostredie	48
XIV.	Šport	50
XV.	Počasie a jeho osobitosti	56
XVI.	Mimoriadne udalosti	57
	Používané značky a skratky	60
	Sprievodná dokumentácia	61
	PRÍLOHA: Dejiny knižnice v Žiari nad Hronom (autor M. Zatlková)	62

NAJVÝZNAMNEJŠIE UDALOSTI ROKA :

vo svete :

- a) Teroristické útoky pokračovali: Dňa 11. marca v Madride cca 200 mŕtvych, 3. septembra v Rusku – v meste Beslan (v Osecku) rukojemnícka dráma – cca 330 mŕtvych (detí a dospelých).
- b) Prírodná katastrofa v juhovýchodnej Ázii, kde po podmorskom zemetrasení vlny tsunami zmietli cca 170 000 ľudských obetí.

na Slovensku :

- a) Po dvoch kolách volieb bol za prezidenta SR dňa 17. apríla zvolený JUDr. Ivan Gašparovič.
- b) Dňa 1. mája je Slovensko začlenené do Európskej únie.
- c) Dňa 13. júna boli voľby poslancov do európskeho parlamentu. (Jedným z kandidátov bol aj viceprimátor Mgr. Roman Zatoš)
- d) Orkán dňa 19. novembra zničil 12 000 ha lesov Vysokých Tatier.

v okrese :

Od 1. januára 2004 boli v SR okresné úrady zrušené. Časť obvodných úradov zostáva v meste.

v meste :

- a) Veľké množstvo obyvateľov privítalo vstup SR do EÚ na Námestí MS.
- b) Dňa 19. júna veterná smršť spôsobila veľké škody v strede mesta.

MESTO ŽIAR NAD HRONOM

(Stručná charakteristika a história)

Mesto sa nachádza v Žiarskej kotline na pravej strane Hrona. Je obklopené pohorím Vtáčnik, Kremnickými a Štiavnickými vrchmi. Územie tvorí križovatku ciest z Bratislavy na Zvolen, zo Žiaru do Martina a Prievidze. Táto poloha predurčovala jej osídlenie už v praveku. Po Keltoch, Germánoch kotlinu obývali Slovania už vo 4. storočí.

Žiar nad Hronom vznikol v roku 1955 po výstavbe hlinikárne premenovaním pôvodného historického mestečka Svätý Kríž nad Hronom. Dnes do katastra mesta od roku 1971 patrí aj pôvodne samostatná obec Šášovské Podhradie a kataster bývalej obce Horné Opatovce (najstaršej v kotline), ktorá v dôsledku činnosti ZSNP zanikla v r. 1969. Po obci zostali iba národné kultúrne pamiatky – Kostol sv. Vavrinca a socha J. Nepomuckého.

História Svätého Kríža nad Hronom sa písomne viaže na rok 1075, kedy kráľ Gejza I. zakladá opátstvo v Hronskom Beňadiku. V darovacej listine sa spomína územie dvoch mýtnych osád – Horných Opatoviec a Svätého Kríža nad Hronom. Názvy sa ustálili neskôr. Toto územie sa pôvodne označovalo ako majetok v oblasti „Susolgi“ (Šúšoľ). Spoľahlivý údaj o lokalite Cristur (Kerestur, Sv. Kríž) je v texte z roku 1237. Už vtedy možno usudzovať, že tu stála sakrálna stavba. K výraznému rozvoju osady prispeli najmä mestské privilégia z roku 1246, ktoré jej prideliť arcibiskup Štefan Vanča. Ďalšie výsady udeľujú králi Matej I. a Vladislav II. (- jarmočné právo v roku 1501). Ako vlastníctvo ostrihomského arcibiskupstva si zachováva naďalej poľnohospodársky ráz, ale mestečko sa stáva administratívnym i duchovným strediskom, neskôr aj ekonomickým a obchodným. Od roku 1598 tu jestvuje škola, a tak sa stáva aj kultúrnym centrom. Z remesiel treba spomenúť krajčírov, ševcov, čižmárov, kováčov. Životné osudy Krížanov sťažovali živelné pohromy, veľké požiare, povodne, mor a časté prechody vojsk (boje o trón, Jiskrov kastelán buduje opevnenie pri kostole, turecká expanzia, protihabsburské povstania, sídlil tu Š. Bočkay, F. Rákoczi ...).

Neďaleký strážca križovatky Žiarskej kotliny – hrad Šášov začali stavať v roku 1242 bratia arcibiskupa Vanču (v čase, kedy aj osada Svätý Kríž bola povýšená na mestečko). Neskôr hrad pripadol kráľovi. Jeho kasteláni sa často sporili s opátstvom Beňadika o územie a mýto a znepriemňovali život susedným osadám i banským mestám. Vtedy ku hradnému panstvu patrilo 35 osád. Vzniká i Ladomer a Vieska. Hrad vystriedal viacero majiteľov. Za útlaku poddaných vlastníckmi Dóczyovcami sa osady vyľudňujú. Násilensťva vrcholili za panstva Lipcseyovcov („lúpežní rytieri“). Koncom 17. storočia hrad znovu vlastní kráľovská komora. V roku 1708 bol hrad dobytý, rozstrieľaný a podpálený vojskom cisárskeho generála Heistera v bojoch proti F. Rákoczimu. Odvtedy je hrad rumoviskom. V súčasnosti vyvíja úsilie na jeho konzerváciu Združenie na záchranu hradu Šášov.

Celé okolie Svätého Kríža spravovali ostrihomskí úradníci z budovy, ktorá sa stala pevnostnou stavbou, neskôr kaštieľom – od roku 1615, kedy ho na letné sídlo ostrihomského arcibiskupa prestaval arcibiskup F. Forgách a v roku 1631 Peter Pázmaň. Bašty proti Turkom dal pristaviť arcibiskup Lippay a o jedno poschodie ho navýšil Š. Moyses. Stálym sídlom banskobystričského biskupstva sa stal od roku 1776 (do roku 1941)

po rozdelení ostrihonského arcibiskupstva na tri biskupstvá. Tu pôsobiaci biskupi urobili zo Svätého Kríža stredisko kultúrneho i politického života na Slovensku v 18., ale najmä v 19. storočí, striedali sa tu významné návštevy politikov a národovcov. Staviteľom Kostola Povýšenia sv. Kríža (na mieste pôvodného gotického) bol biskup G. Zerdahely v roku 1812. V krypte kostola je pochovaných šesť biskupov. Najvýznamnejší z nich bol biskup, filozof, politik Dr. Štefan Moyses. Pôsobil tu v rokoch 1851 – 1869. Je tvorcom myšlienky Matice slovenskej, ktorej sa stal prvým predsedom. Mnohostrannou činnosťou sa preslávil i kňaz Michal Chrástek. Po strastiplných bojoch II. svetovej vojny, kedy v kaštieli sídlilo striedavo partizánske i nemecké veliteľstvo, zaujímavú kapitolu jeho histórie tvorilo blahodarné pôsobenie saleziánov od roku 1946 do „barbarskej noci“ roku 1950. Mali tu i vysokú školu teologickú. Odvtedy kaštieľ stále slúži ako sídlo úradov a škôl (t.č. obchodnej akadémie).

Svätý Kríž mal vždy prevažne poľnohospodársky charakter. V okolí sa preslávil jarmokmi a trhmi (povestné „hurke“ sa stali i pôvodcom prezývky). Významným vlastníkom pôdy a podnikateľom bol biskupský úrad. Mal pivovar, mlyn, na veľkostatku Kupča tehelňu, do prenájmu dával kameňolom a pílu. Rozvoj súvisel aj s vybudovaním železničnej trate roku 1896. Vtedy sa v mestečku rozvíja aj bankovníctvo. Na konci 19. a na začiatku 20. storočia sa zhoršovala sociálna situácia a rástol národnostný útlak. Svätý Kríž zasiahla vlna vyst'ahovalectva. Obyvateľov ťažko postihla I. a II. svetová vojna. Ako administratívne centrum pre 55 obcí bol Svätý Kríž v rokoch 1875 – 1922, v I. ČSR bol okresom do roku 1928. Presun sídla okresu do Kremnice nepriaznivo ovplyvnil vývoj mesta. Sídlom okresu je znovu od roku 1960, kedy sa už píše socialistická história mesta. Od 1. januára. t. r. okres zrušený, v meste je obvodný úrad.

Vybudovaním hlinikárne v roku 1953 sa mesto mení na priemyselné. Nastáva príliv obyvateľov „za chleбом“ z celej ČSR. Ak Svätý Kríž mal v roku 1950 1500 obyvateľov, tak Žiar nad Hronom má t.č. 20 026 (časť Š. Podhradie 330). Súvisí s tým výstavba bytov a celej občianskej vybavenosti. Mesto rástlo do dĺžky severne od Svätého Kríža. Vstup do mesta tvoria historické budovy renesančno-barokového kaštieľa, Park Štefana Moyses a klasicistický kostol. Pod Šibeničným vrchom je kaplnka P. Márie (staviteľ kňaz Hajnovič v roku 1711). Za časťou Svätý Kríž sa rozprestiera nové sídlisko, ktoré dokumentuje stavebné štýly 2. polovice 20. storočia z obdobia socializmu. Pozoruhodné sú objekty okresného a mestského úradu, nemocnica s poliklinikou, mestské kultúrne stredisko a dom kultúry, hotel Luna, penzión, dom dôchodcov, športové objekty – plážové kúpalisko, minizoo, tenisové kurty, zimný a futbalové štadióny. Po roku 1989 pribudla krytá plaváreň, Hvezdáreň a planetárium M. Hella, budova poisťovne, rozšírenie nemocnice o blok A a v roku 2001 bol tu vysvätený Kostol Sedembolestnej P. Márie (aktér misionár Emil Černaj, staviteľ ICLic. Ján Minárik), čím sa nové mesto stalo aj duchovným strediskom. Na Námestí Matice slovenskej v roku 1999 pribudla dôstojná socha Š. Moyses, ktorej autorom je M. Ormandík z Kremnice. Mesto má viacero sôch a pamätných tabúľ. Na cintoríne sú hroby dejateľov M. Chrásteka, J. Ďatľa a A. Štefáneka..., z novších osobností je to hrob Z. Strnadovej – Parákovovej, K. Strnada, F. Štuláka a Š. Tesáka. Prírodu v okolí možno spoznávať na 8 zastávkach náučného chodníka Šibeničný vrch.

Pozn. O Žiari nad Hronom je možné získať informácie z dosiaľ jedinej monografie Dejiny Žiaru nad Hronom – zostavovateľ Peter Ratkoš z roku 1978. V súčasnosti sa robí archeologický výskum územia parku a kaštieľa – informácie u miestneho archeológa Mgr. Petra Mosného. Do tlače je pripravená publikácia miestneho historika Ing. Jozefa Minku Osobnosti Žiaru a okolia. V roku 2001 bola v Dome kultúry otvorená expozícia mestského múzea a galérie. V kaštieli je Pamätná izba Š. Moyses.

I.

MESTSKÁ SAMOSPRÁVA

PRENOS KOMPETENCIÍ :

Počas rokov 2002 – 2004 sa zo štátnej správy na samosprávy presunulo viac ako 400 kompetencií v rámci decentralizácie verejnej správy podľa Zákona č. 416/2001 Z.z. Prenos kompetencií znamená vyššiu mieru zodpovednosti najmä za sociálne zabezpečenie, za oblasť materských, základných a umeleckých škôl a školských zariadení, oblasť stavebného konania a usmerňovania stavebnej činnosti, v oblasti životného prostredia, pozemných komunikácií a v oblasti matrik (časť z nich mesto iba vykonáva ako prenesený výkon štátnej správy, ktorý hradí štát). Zmeny prispeli k tomu, že občan má k úradom bližšie a má väčší vplyv na výkon kompetencií cez svojich volených zástupcov. Regionálna samospráva je však zatiaľ závislá od štátneho rozpočtu. Od r. 2005 sa pripravuje fiškálna decentralizácia – nový model financovania samospráv.

INICIATÍVY PRIMÁTORA MGR. I. ČERNAJA :

- pozval na spoločenský obed dňa 15. januára podnikateľov, poslancov VÚC, vedúcich pracovníkov firiem a inštitúcií, kde hovoril o hlavných zámeroch mesta

- dňa 24. marca sa primátor stretol s podnikateľmi v meste, kde za hlavné investičné plány mesta označil :

1. vybudovanie priemyselného parku
2. doriešenie Námestia MS
3. oddychovú zónu pri Lutilskom potoku

- dňa 26. mája sa na verejnom prerokovaní zmeny Územného plánu centrálnej zóny mesta zúčastnilo málo prítomných (8) a ich názory boli značne protichodné

- dňa 18. augusta bola podpísaná zmluva mesta so ZSNP o spolupráci pri budovaní priemyselnej zóny

- v septembri primátor inicioval vznik novej poradnej skupiny primátora. Ide o tím odborníkov pod vedením Ing. Jána Šebeňa, ktorý radí, ako tepelné hospodárenie mesta riadiť čo najefektívnejšie pre obyvateľov. Tím hodnotil aj doterajšie výsledky vybudovania moderných KOS-iek (odhadujú 20% úspor, na teplej vode 36%, na teple 13%). Primátor skupinu zriadil najmä preto, že energetická komisia pri MsZ je t.č. nefunkčná.

STRATÉGIA ROZVOJA MESTA :

Nevyhnutným procesom pri plánovaní budúceho rozvoja mesta je zapájanie širokej verejnosti do neho. Nadácia otvorenej spoločnosti podporuje takýto projekt mesta. Dňa 12. a 17. februára v rôznych častiach mesta vedenie mesta zorganizovalo verejné stretnutia s občanmi na túto tému. Žiaľ, malá účasť obyvateľov dokumentuje slabý záujem o veci verejné. Dlhodobý plán rozvoja mesta sa začal pripravovať už v r. 2003 pod názvom **Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta**. Na prípravu jeho odštartovania mesto získalo 42 609 Eur. Rozbehli sa výskumy názorov – prostredníctvom dotazníkov pre firmy a organizácie, ankety pre občanov. Koordinačná skupina pracuje v tímoch v oblastiach: sociálna sféra a zdravotníctvo, školstvo, podnikateľská sféra,

technická infraštruktúra, kultúra a šport, mimovládne org., administratíva, občianska sféra. Záujem občanov je nízky (v ankete pripravenej pre cca 7 000 občanov v Informačných listoch Naše mesto reagovalo len 162).

**PROJEKTY
MESTA :**

Na rozvoj mesta bolo už podaných 27 projektov. Z podaných projektov na spolufinancovanie zo štrukturálnych fondov EÚ mesto má dosiaľ schválené nasledovné:

Výchova a vzdelávanie v rómskych rodinách (ukončené v r. 2003)
Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta (pozri predchádzajúci text)
Rekonštrukcia Parku Š. Moysesova – 1 450 000 Sk
Turistický sprievodca Víta vás región Žiar nad Hronom – 135 000 Sk

Mesto podáva i ďalšie projekty na základe výzvy Nadácie ZSNP a Slovalca (Stanovišťa pre kontajnery, Rekonštrukcia parku) i na výzvu Učiaca sa organizácia – na vzdelávanie zamestnancov MsÚ.

**POSLANCI
INICIUJÚ :**

Užitočnú aktivitu vyvinuli štyria poslanci na vyburcovanie občianskeho záujmu. Dňa 9. marca to boli poslanci Ing. Krajčov a Mgr. Kopčová, ktorí zorganizovali stretnutie obyvateľov časti Pod vršky s primátorom a vedením mesta. Zaujímavá diskusia trvala vyše troch hodín. Podobne dňa 6. októbra poslanci Ing. Dubeň a Mgr. Dekýšová pre obyvateľov 6. a 7. volebného obvodu. Málo občanov (15) bolo prítomných, ale výmena názorov bola sľubná pre vzájomnú spoluprácu.

**ŠTÚDIJNÉ
CESTY :**

Štúdium problematiky vodárenských spoločností vo Francúzku absolvoval v týždennom pobyte v lete 2004 primátor mesta Mgr. I. Černaj. Viceprimátor Mgr. R. Zatl'ko v r. 2004 na základe konkurzov a štipendií fondov mimo mesta získaval rôzne špecifické odbornosti v oblastiach verejnej správy pobytom v Nemecku, Poľsku a najmä 4 týždne v USA (pozri článok v Sprievodnej dokumentácii ku kronike).

**MESTSKÝ ÚRAD
V SLUŽBÁCH
OBYVATEĽOM :**

Po vlnajšom zriadení Kancelárie prvého kontaktu sa ústretovosť mesta voči obyvateľom ďalej rozširuje :

1. prispôbením pracovného času na MsÚ potrebám občanov (v stredu do 17.30)
2. bola zriadená Kniha pripomienok občanov u informátorov pri vstupe do MsÚ
3. v septembri sa návštevníci úradu mali možnosť vyjadriť k službám na MsÚ v hodením lístka s textom – spokojný, čiastočne spokojný, nespokojný. Výsledok prieskumu potvrdil 80% spokojnosť
4. pokračuje pravidelná komunikácia s občanmi prostredníctvom „čiernych skriniek“ a otvorenou reakciou primátora v ATV. Primátor v ATV verejne hodnotil aj výsledky roku 2004.

**PREZENTÁCIA
MsÚ :**

Pracovníci MsÚ 15. decembra prezentovali svoju činnosť podľa organizačnej štruktúry pred sebou navzájom a pred pozvanými poslancami MsÚ (minimálna účasť) a inými záujemcami. Cieľom bola nielen vzájomná informovanosť, ale najmä stmelenie tímu MsÚ a pochopenie vízie mesta v záujme jeho prospechu.

**MIKROREGIÓN
ŽIARSKE
PODHORIE :**

Mikroregión bol partnerom pri spracúvaní PHSR, zabezpečuje územnoplánovaciu dokumentáciu a organizoval 3 športové akcie (pozri časť Šport).

MESTSKÁ RADA :

Zloženie mestskej rady a jej permanentnú činnosť pozri v Kronike 2003. Špecifická činnosť MsR v r. 2004 v prehľade :

- v priebehu roka 2004 zasadala 12-krát
- vzala na vedomie opatrenia na zvýšenie počtu abonentov ochrany majetku cez pult centrálnej ochrany strediska registrácie poplachov mestskej polície
- o. i. prenájmov schválila prenájom športovej haly pre OZ VOLEJBAL (preds. Ing. I. Tóth) od 1. februára 2004 do 31. decembra 2006 za 1 Sk/rok (+prolongácia na ďalšie 3 roky), prenájmy kancelárií pre poslancov HZDS, SDKÚ, KDĽ, SMER, prenájom kancelárií pre redakciu týždenníka MY Žiara, prenájom stavby „II. MŠ“ pre Špeciálnu základnú školu v meste, bezplatný prenájom ľadovej plochy zimného štadióna pre OZ HK, bezplatný prenájom kancelárie pre Slovenský zväz zdravotne postihnutých
- odporúča zvolať mimoriadne MsZ o predaji ZŠ na Ul. J. Kollára
- schválila cenník služieb pre verejnosť na krytej plavárni
- schválila prenájom priestorov v DK a MsKS
- delegovala zástupcov zriaďovateľa (poslancov MsZ) do samosprávnych orgánov škôl a školských zariadení v zriaďovateľskej funkcii mesta
- súhlasila s poskytnutím príspevku 20 000 Sk pre OZ MOSTY
- vzala na vedomie informáciu o priebehu výberových konaní na materských a základných školách v meste
- schválila p. Jána Žiaka za riaditeľa Žiarskeho jarmoku aj organizačné zabezpečenie jarmoku
- odporučila primátorovi zabezpečiť umiestnenie 1 100 l kontajnerov a výstavbu kompostárne
- schválila organizačný poriadok Klubu dôchodcov a domový poriadok Domu seniorov v meste

**MESTSKÉ
ZASTUPITELSTVO :**

Mená poslancov, komisie MsZ a permanentnú činnosť MsZ pozri v Kronike 2003. Ďalšia činnosť MsZ podľa jednotlivých zasadaní :

- v priebehu roka MsZ zasadalo 10-krát

21. január

- **MIMORIADNE MsZ** schválilo predaj stavby ZŠ na Ul. J. Kollára pre BBSK za 7 miliónov korún (pre gymnázium)
(- na zasadnutí sa prvýkrát používalo hlasovanie farebnými kartami poslancov)

5. február

- prijalo VZN č. 2/2004 o spôsobe nakladania s komunálnym odpadom a drobným stavebným materiálom na území mesta
- prijalo VZN č. 1/2004 o používaní zábavnej pyrotechniky na území mesta
- uložilo prednostke MsÚ pripraviť konkrétny návrh riešenia MINI ZOO
- schválilo organizačnú štruktúru mesta
- vyradilo príspevkovú organizáciu Stredisko služieb škole ku dňu 29. februára 2004 zo siete škôl a školských zariadení bez nástupcu. Práva a povinnosti prechádzajú na zriaďovateľa – na mesto
- bol schválený zámer vybudovania oddychovej zóny pri Lutilskom potoku
- do rád stredných škôl v meste boli delegovaní poslanci
- zastavilo vydávanie dvojtyždenníka Naše mesto k 1. marcu.2004 a splnomocnilo primátora mesta na zabezpečenie vydávania informačných listov mesta Žiar nad Hronom 4-5x ročne bezplatne
- konštatovalo, že značným problémom mesta je výber daní a poplatkov najmä od právnických osôb (chýba 2 200 000 Sk). Mesto je nútené ich vymáhať výzvou a následnou exekúciou
- saldo z predaja bytov v BD č. 1 za r. 2003 je cca 2 mil. Sk
- na MsZ sa prvýkrát použila elektrotechnika na prezentácie rokovacích písomností, grafov (ich projekcia)

27. februára

- MIMORIADNE MsZ schválilo zriadenie príspevkovej organizácie Mestské kultúrne centrum - MsKC (v podstate preberá činnosť MsKS) od 1. marca 2004. Novozriadenej príspevkovej organizácii MsZ na druhý pokus schválilo za riaditeľku Valériu Ferčákovú. Stalo sa tak po zložitom výberovom konaní a rozhodovaní

1. apríl

- MIMORIADNE ZASADNUTIE MsZ schválilo zmenu v rozpočte, kúpu a predaj niektorých pozemkov a odvolalo Mgr. Milana Gocníka z funkcie konateľa spoločnosti ŠK ZSNP, s.r.o. (v septembri bol odvolaný aj z funkcie tajomníka Normotvornej komisie pri MsZ)

14. apríl

- vzalo na vedomie organizačný poriadok a štruktúru MsKC, schválilo jeho rozpočet
- schválilo predaj nehnuteľností v areáli plážového kúpaliska za účelom realizácie dlhodobého investičného zámeru budovania oddychovo-rekreačnej zóny Plážové kúpalisko Žiar nad Hronom za 1 Sk pre S.A.T., s.r.o. Žiar nad Hronom. Primátorovi odporučilo zapracovať do kúpnopredajnej zmluvy povinnosť investora preinvestovať v zmysle dlhodobého zámeru minimálne 23 mil. Sk do r. 2008

- berie na vedomie správu o činnosti Mikroregiónu Žiarske Podhorie za r. 2003, o hospodárení MŠK, o zimnej údržbe, vyhodnotilo vykurovacie obdobie, problémy s bytmi – schválilo odpredaj obytného bloku na Ul. Chrásteka 23 do osobného vlastníctva (48 bytov)
- schválilo návrh riešenia MINIZOO (spravuje firma Záhradníctvo – Pavol Kollár, časť vodnej plochy prenajíma MO Slovenského rybárskeho zväzu)
- schválilo školské obvody ZŠ na území mesta
- zriadilo funkciu preventívára požiarnej ochrany obce (p. Antona Lečku)
- schválilo zmenu uznesenia MsZ z r. 2003 o plate primátora v zmysle nových predpisov
- schválilo zrušenie členstva mesta v Združení pre rozvoj regiónu Stredné Pohronie

3. júna

- schválilo IV. zmenu rozpočtu, vykrytie účtovnej straty Strediska služieb školy z rezervného fondu vo výške 30 800 Sk a záverečný účet mesta za r. 2003
- schválilo predaj skeletu bývalého OV KSS firme TATRA REAL, a.s. v Bratislave a predaj pozemkov v súvisi s budovu
- hodnotilo systém manažérstva kvality mesta Žiar nad Hronom
- sledovalo vývoj zamestnanosti v okrese a meste, vývoj kriminality
- schválilo predaj pozemku a reštaurácie („obušok“) za 5 mil. Sk pre SOPRAN, s.r.o. a vynaloženie sumy 182 500 Sk na detské ihrisko na Etape
- schválilo odpredaj 33 bytov na Ul. Chrásteka 23 v cene 7.500 Sk za jednoizbový a 12 500 Sk za dvojizbový byt
- schválilo nájmu obytného domu pri cintoríne pre rodinu Pavla Vanku s povinnosťou oznamovania podozrení zo škôd na políciu
- súhlasilo so zámerom prenajatia centrálnej autobusovej stanice
- odporúča primátorovi rokovať o rozvoji krytej plavárne s firmou PEGOS
- schválilo zloženie koordinačnej skupiny pre prípravu strategického Plánu hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta (11 členov)
- súhlasilo so zrušením spoločnosti LUNA, s.r.o.
- schválilo premiestnenie detských jasí do MŠ Ul. Sládkovičova a zníženie kapacity na 15 detí vo veku od 6 do 24 mesiacov
- schválilo polročnú odmenu primátorovi vo výške 50% z platu

13. august

- MIMORIADNE zasadnutie MsZ schválilo návrh rozšírenia priemyselnej zóny

9. september

- zrušilo rozpočtovú organizáciu ZŠ Ul. J. Kollára 2, Školský klub a Školskú jedáleň pri tejto škole v súlade s vyradením zo siete škôl a ŠZ. Podobne zrušilo MŠ Ul. Š. Moysesova 2 a jej Školskú jedáleň. Za nástupnícku organizáciu ZŠ určilo ZŠ Ul. M. R. Štefánika 17, s ktorou sa zlúčili. Majetok MŠ prešiel na ostatné MŠ v meste a majetok ZŠ Ul. Kollára prešiel na kupujúceho – BBSK za 1 Sk.

- schválilo prenájom VIII. poschodia v Administratívnej budove na 10 rokov pre PPP

- schválilo zámer plateného parkovania v strede mesta

- schválilo predaj stavby Požiarnej zbrojnice (časť Šášovské Podhradie) za 1 Sk pre COOP Jednota Žarnovica

- predaj ďalších 13 bytov do súkromného vlastníctva na Ul. Chrásteka 23

- schválilo nájom nehnuteľností Centrálnej autobusovej zastávky na Ul. SNP a príslušného sociálneho zariadenia pre Slovenskú autobusovú dopravu Zvolen, a.s., Balkán 53 na neurčitú dobu za 200 000 Sk ročne

- stiahlo z rokovania prenájom (predaj) objektu Krytej plavárne a pozemkov pod ňou

- dlhotrvajúca diskusia okolo zelene v meste a zamýšľanej výstavbe Kauflandu nemala plodné závery

11. november

- schválilo prípravu zmeny Územného plánu mesta

- schválilo VZN č. 3 Požiarny poriadok mesta

- schválilo spoplatnenie parkovania vo vymedzenej zóne a čas (Ul. Dr. Janského, A. Dubčeka, M. R. Štefánika, Komenského), aj zmeny dopravných značení. Výška poplatkov sa ešte upraví, nejasnosti sú najmä pri vydávaní rezistenčných kariet.

- zriadilo Komisiu na ochranu verejného záujmu pri výkone funkcií funkcionárov obce. Má 7 členov.

- neschválilo predaj Krytej plavárne a pozemkov pre žiadateľa Miroslava Grznára – PEGOS

- schválilo polročnú odmenu primátorovi

7. december

- schválilo použitie časti rezervného fondu mesta za účelom pokrytia výdavkov na odstraňovanie škôd v meste po veternej smršti (pozri časť Mimoriadne udalosti)

- schválilo zmeny v sadzbe daní za užívanie verejného priestranstva a VZN č. 4 o miestnych daniach, zmeny vo VZN o odpadovom hospodárení a VZN č. 5 o spôsobe nakladania s komunálnym odpadom a drobným stavebným odpadom

- schválilo rozpočet mesta a MsKC na rok 2005 (+ navýšilo rozpočet na vyplácanie jednorazových sociálnych dávok o 100 000 Sk)
- splnomocnilo primátora na schválenie a úpravy rozpočtov škôl na rok 2005 po ozname záväzného limitu dotácie na prenesený výkon štátnej správy
- schválilo plán Kalendára športových podujatí mesta na r. 2005 (súčasne vzalo na vedomie informáciu o podujatiach za r. 2004 a ich finančné vyhodnotenie)
- schválilo plán práce orgánov mesta na r. 2005, plán práce mestskej polície
- vzalo na vedomie informáciu o založení neziskovej organizácie **Žiarska nemocnica, n.o.**, schválilo vstup mesta do nej, peňažný vklad 5 000 Sk, účasť mesta v správnej rade n.o. a menovalo Mgr. Ivana Černaja do správnej rady tejto n.o.
- schválilo prenájom časti nehnuteľnosti „krytá plaváreň“ (cca 260 m²) pre žiadateľa KG RELAX, s.r.o. v Žiari nad Hronom na dobu 10 rokov a podobne pre PEGOS – Miroslav Grznár
- v súvislosti s dôvodmi, pre ktoré primátor mesta nepodpísal **zámer plateného parkovania v centre mesta** zo zasadania 11. novembra sa mestské zastupiteľstvo rozhodlo tento zámer **neschváliť**

II.

Z ROZPOČTU MESTA

Celkový rozpočet mesta na rok 2004 bol schválený ako vyrovnaný, v priebehu roka mestské zastupiteľstvo schválilo 4 zmeny rozpočtu mesta.

V rozpočtovom roku 2004 sa počítalo s bežnými rozpočtovými príjmami vo výške 179 385 tis. Sk. Najvýznamnejšou skupinovou rozpočtovou položkou mesta sú daňové príjmy, ktoré boli v roku 2004 vo výške 79 774 tis. Sk. Plnenie rozpočtu v tejto položke bolo na 95%. Výpadok rozpočtových príjmov bol hlavne položkách – Daň z príjmov právnických osôb, cestná daň – ide o podielové dane v správe štátu, a vo väčšine položiek miestnych daní a poplatkov. Na druhej strane bolo v niektorých položkách plnenie prekračujúce plán. Celkovo však výpadok skutočných rozpočtových príjmov oproti plánu v položke daňové príjmy bol 4 225 tis. Sk oproti schválenému rozpočtu. Výpadok v daňových príjmoch v roku 2004 bol úplne vykrytý skutočnými príjmami v položke - Nedaňové príjmy – kde kladný rozdiel medzi plánom a skutočnými príjmami bol až 8 852 tis. Sk. Vysoké plnenie bolo hlavne v príjmoch z prenájmov v objektoch mesta. Poslednú skupinovú položku bežných príjmov predstavujú granty a transfery – tieto predstavovali hlavne príjmy z decentralizačnej dotácie na úrovni bežných transferov, ale aj v menšom množstve granty a sponzorstvá. Pri rekapitulácii bežných príjmov je možné skonštatovať, že celkové skutočné bežné príjmy oproti rozpočtu boli prevýšené o 6 743 tis. Sk t.j. celkové plnenie bežných príjmov bolo na 104% v absolútnom vyjadrení 186 128 tis. Sk.

Bežné výdavky mesta v roku 2004 boli rozpočtované na úrovni bežných rozpočtových príjmov vo výške 179 385 tis. Sk, keďže bežný rozpočet mesta bol schválený ako vyrovnaný. Skutočné bežné výdavky k 31. decembru 2004 boli 196 226 tis. Sk. Z tejto sumy bolo 63 867 tis. Sk bežné transfery na prenesené a originálne kompetencie na školy a školské zariadenia. Okrem príspevkov mesta, ktoré v úhrne boli 96 tis. Sk, boli tieto prostriedky decentralizačnou dotáciou zo štátneho rozpočtu.

Po odpočítaní bežných transferov na školy a školské zariadenia od sumy celkových skutočných bežných výdavkov dostaneme sumu skutočných bežných výdavkov očistenú o výdavky školstva na úrovni 132 359 tis. Sk. Z tejto očistenej sumy o výdavky škôl a školských zariadení budeme vychádzať pri ďalšom stručnom rozbere bežných výdavkov roku 2004. Mzdové výdavky predstavovali výšku 43 704 tis Sk a v percentuálnom vyjadrení to bolo 33 % z bežných rozpočtových výdavkov očistených o výdavky škôl a školských zariadení. Výdavky mesta na tovary a služby v roku 2004 boli na úrovni 75 880 tis. Sk. Z toho na cestovné náhrady bolo 99 tis. Sk. Na energie (t.j. na teplo, el. energiu, plyn, vodné a stočné, poštové a telekomunikačné služby) boli výdavky na úrovni 19 152 tis. Sk. Materiálové výdavky predstavovali 5 665 tis. Sk. Na údržbu dopravných prostriedkov a pohonné hmoty bolo vynaložených 713 tis. Sk. Výdavky mesta v roku 2004 na rutinnú a štandardnú údržbu boli 19 110 tis. Sk. Služby zabezpečované dodávateľským spôsobom boli v celkovej výške 30 600 tis. Sk. Výdavky na bežné transfery (na rovnakej úrovni, jednotlivcom, neziskovým právnickým osobám a poskytovateľom zdravotnej starostlivosti, dotácie nefinančným subjektom) boli v absolútnom vyjadrení 10 673 tis. Sk. Výdavky na splácanie úrokov z úverov boli vo výške 2 090 tis. Sk.

Kapitálové príjmy boli v roku 2004 na úrovni 32 853 tis. Sk. Z toho najväčšou položkou boli príjmy z predaja pozemkov, vo výške 10 499 tis. Sk. Ďalšou významnou sumou bola dotácia zo Slovenského zväzu ľadového hokeja na opláštenie zimného štadióna vo výške 8 miliónov Sk. Treťou významnou príjmovou kapitálovou položkou v roku 2004 bol príjem z predaja bytov v bytovom dome č.1 a príjem z predaja mestských bytov v celkovej sume 8 908 tis. Sk. Zo štátneho rozpočtu mesto v roku 2004 dostalo kapitálové transfery – na školy 1 691 tis Sk, na stavebný úrad a referát ŠFRB 115 tis. Sk, na projekt Infovek 96 tis. Sk. Kapitálové príjmy bez prostriedkov zo SZEH a štátneho rozpočtu tzv. vlastné príjmy boli vo výške 22 961 tis. Sk.

Celkové skutočné kapitálové výdavky v roku 2004 boli vo výške 23 791 tis. Sk. Z tejto sumy bolo 1 691 tis. Sk transfery na kapitálové výdavky a 96 tis. Sk na Infovek. Podrobný rozpis jednotlivých kapitálových výdavkov je obsahom samotného záverečného účtu v časti kapitálové výdavky.

Príjmy z finančných operácií boli vo výške 6 418 tis. Sk. Z tejto sumy bola tvorba sociálneho fondu vo výške 192 tis. Sk, 5 tis. Sk splácanie od fyzickej osoby.

6 221 tis. Sk predstavuje použitie rezervného fondu v roku 2004 na základe dvoch uznesení MsZ o použití rezervného fondu.

K 31. decembru 2004 bol kontokorentný úver čerpaný vo výške 3 740 372,23 Sk na bežnom účte.

Výdavky z finančných operácií boli vo výške 7 241 tis. Sk a predstavovali splácanie istiny z úverov.

Výsledok hospodárenia po odpočítaní príjmov mesta, vlastných príjmov rozpočtových organizácií od výdavkov mesta, výdavkov rozpočtových organizácií bol (záporný) vo výške -1 741 tis. Sk. Rozdiel výdavkov prevyšujúci príjmy bol prefinancovaný z čerpaného kontokorentného úveru.

III.

VÝZNAMNÉ NÁVŠTEVY MESTA

- 10. február** - na MsÚ bol prijatý podpredseda NR SR **JUDr. Viliam Veteška**. Navštívil aj Slovalco, stretol sa na besede s občanmi mesta a osobitne aj s podnikateľmi a študentami.
- 17. február** - primátor Mgr. I. Černaj prijal na MsÚ poslanca NR SR **Františka Miklošku**. Ako jeden z prezidentských kandidátov na prezidenta (za KDH) sa stretol i s občanmi mesta.
- 8. apríl** - akciová spoločnosť ZSNP sa stala miestom pracovného výjazdu ministra dopravy, pôšt a telekomunikácií SR **Ing. Pavla Prokopoviča**. Na rokovaní bol prítomný aj primátor mesta Mgr. I. Černaj a predstavitelia firiem, organizácií i štátnej správy. Hlavnou témou bola dostavba rýchlostnej komunikácie Rudno – Šášovské Podhradie. Podľa ministra sa začne 1. mája 2004.
- 17. máj** - v rámci poslaneckého výjazdu bola poslankyňa NR SR za KDH **Anna Záborská** prijatá na MsÚ, navštívila aj NsP. Zaujímala sa najmä o reakcie na pripravované nové zákony o zdravotníctve a o zmeny v doprave.
- 2. jún** - s predstaviteľmi mesta na MsÚ sa stretla poslankyňa NR SR **Zuzana Martináková**
- 5. október** - primátor mesta sa zúčastnil aj na stretnutí predstaviteľov ZSNP so skupinou zástupcov Slovenskej technickej univerzity z Košíc vedenou jej rektorom – profesorom **Jurajom Sinajom**. Ich návšteva avizuje sľubnú spoluprácu (príprava študentov z regiónu, projekty pre EÚ a i.).
- 8. október** - ZSNP, a.s. znovu navštívil minister dopravy, pôšt a telekomunikácií SR **Ing. Pavol Prokopovič**. Hlavnou témou rokovania bolo rozšírenie spolupráce so Slovinskom v oblasti železničnej dopravy, keďže cezeň sa preváža hliník zo Žiaru nad Hronom.
- 18. október** - na MsÚ bola prijatá poslankyňa NR SR za KDH **Ing. Mária Sabolová**. Zaujímala sa o problémy v sociálnej oblasti.
- 6. november** - minister hospodárstva SR **PhDr. Pavol Rusko** navštívil naše mesto kvôli príprave výstavby priemyselného parku. Prisľúbil podporu štátu a žiadal urýchliť výkup pozemkov a environmentálnu štúdiu. Primátor I. Černaj potvrdil záujem a ochotu mesta splniť potrebné záležitosti.
- primátorom mesta bol prijatý minister zdravotníctva SR **MUDr. Rudolf Zajac**

IV.

ZMENY TVÁRE MESTA

Vo vysielaní ATV primátor mesta Mgr. I. Černaj hodnotil rok 2004 ako úspešný, hoci sa nepodarilo splniť všetky potrebné zmeny, keďže to nedovoľuje finančná situácia mesta. Za najdôležitejšie zmeny označil: úspešnú transformáciu dvoch ZŠ, osamostatnenie gymnázia v budove bývalej ZŠ na Ul. J. Kollára, čiastočnú rekonštrukciu ZŠ na Ul. M. R. Štefánika, plavárne, ciest a chodníkov, Parku Š. Moysesa, tribúny na futbalovom štadióne, vybudovanie umelého trávnikového mini-ihriská, nového detského ihriská, rozšírenie cintorína a iné.

Celkový vzhľad mesta sa naďalej kultivuje najmä tepelnými úpravami fasád bytových domov. Staré bytovky získavajú nielen užitočné úspory na teple, ale aj esteticky skrášľujú tvár mesta. Rázne zásahy v úprave zelene v meste konali Technické služby, s.r.o. Žiaľ, veterná smršť 19. júna zeleň a časť budov v strede mesta značne poškodila (pozri Mimoriadne udalosti).

NÁMESTIE MS : V priebehu roka mesto vyhlásilo súťaž na investičné riešenie Námestia MS. V máji boli predložené štyri návrhy, ktoré riešia zatraktívnenie Námestia MS (predajné stánky, parkovanie). O návrhoch sa bude verejne diskutovať.

KOMUNIKÁCIE : Postupne podľa finančných možností mesta sa opravujú cesty a chodníky v meste. V r. 2004 to bolo v hodnote cca 2 mil. korún. Išlo o rekonštrukciu komunikácie na Ul. J. Kráľa a viaceré akútne čiastkové opravy poškodených ciest a chodníkov. Náročnú globálnu rekonštrukciu Ul. Cyrila a Metoda sa t.r. nepodarilo urobiť z finančných dôvodov.

NOVÉ DETSKÉ IHRISKO : Na ETAPE sa uvoľnil pozemok, ktorý sa podľa návrhu p. poslankyne B. Mikulčíkovej začal upravovať na detské ihrisko. Využili sa pritom zariadenia zo zrušenej materskej školy. Hneď po jeho ukončení bolo plné detí.

ROZŠÍRENIE CINTORÍNA : Hrozba kapacitnej nedostatočnosti cintorína sa vyriešila v tomto roku v októbri. Po úprave pozemku v r. 2003 sa vybuďovalo osvetlenie, prípojka vody, oplotenie so vstupnou bránou a komunikáciou za cca 2,5 mil. Sk. Rozšírila sa tak plocha cintorína o cca 200 hrobových miest (budú sa využívať hĺbkovo – 1 miesto pre 2 ľudí). Najťažšie bolo upraviť nový terén – vytrhať stromy, kríky, spevniť pôdu proti zosuvu. Realizátorom boli Technické služby, a.s.

REKONŠTRUKCIE :

Parku Š. Moysesa - je národnou kultúrnou pamiatkou a od augusta 2002 je vo vlastníctve mesta. Keďže mesto ju dostalo značne zanedbanú, začalo pracovať na jej urýchlenej obnove. Od r. 2003 získalo mesto prostriedky z Ministerstva životného prostredia SR na I. etapu t.j. nevyhnutný výrub a ošetrovanie stromov. V II. etape v r. 2004 sa vybuďovalo osvetlenie a vysadili sa okrasné dreviny a trávnik (cca 1,5 milióna korún). Pokračovať sa bude III. etapou (chodníky, lavičky) v r. 2005.

- minizoo** - v minulých rokoch mestský rozpočet vyčleňoval na MINIZOO len financie na nevyhnutný chod. Na mestskom zastupiteľstve 5. februára 2004 sa rozhodlo o racionalizácii tohto zariadenia. Odvtedy sa vynovili priestory, rekonštruoval sa vstup, prístrešky, rotunda, lavičky, odstránilo sa hrdzavé pletivo, postupne sa znížil počet zvierat – prevláda raticová zver.
- nájomných bytov** - na Ul. L. Novomeského sa 13. augusta odovzdávalo 6 rekonštruovaných bytov (bývalá „hygiena“) pre potreby mesta v celkovej hodnote cca 2 milióny korún
- strecha Domu kultúry** - začala tiecť nešťastne práve, keď v DK malo byť vystúpenie Radošinského divadla. Bola opravená za cca 300 000 Sk.
- strecha krytej plavárne** - po smršti 19. júna stála rekonštrukcia strechy plavárne 830 000 Sk.
- škôl** - po vyst'ahovaní gymnázia sa tretí pavilón ZŠ na Ul. M. R. Štefánika prispôboval potrebám tejto základnej školy, keďže sa rozšírila o žiakov ZŠ na Ul. J. Kollára. Počas prázdnin sa uskutočnila len prvá fáza rekonštrukcie ZŠ. V druhej fáze sa pripravuje rekonštrukcia stiech a výstavba novej telocvične, čo bude vyžadovať financie z grantov. Podobne sa musela rekonštruovať aj budova pre gymnázium po bývalej ZŠ na Ul. Kollára. Počas prázdnin sa vymenili vstupné dvere, zo šatní sa prestavali tri nové učebne a vykonali iné náročné práce.
- Kostola sv. Vavrinca** - po oprave strechy v r. 2003 nad loďou kostola (-kultúrna pamiatka) sa Občianskemu združeniu Horné Opatovce podarilo združiť financie a v r. 2004 sa vynovila fasáda tretiny kostola a „zošila“ sa veža kostola (odborná úprava praskliny veže).
- ZIMNÝ ŠTADIÓN :** Po získaní finančnej dotácie 8 miliónov korún od SZLH sa koncom roka 2004 začali práce na oplášťovaní zimného štadióna (po príprave projektovej dokumentácie a výberovom konaní). Na dokončenie všetkých úprav je potrebné získavať ďalšie zdroje.
- „ÚČKO“ SKULTIVOVANÉ :** V húštine prestarnutej zelene na „účku“ sa hromadila nečistota, mávali tu úkryt rôzne neprispôsobivé živly. Technické služby túto „džungľu“ odstránili a nahradili novou zeleňou a vkusnou úpravou priestranstva.
- ZMENY NA PLÁŽOVOM KÚPALISKU :** Plážové kúpalisko a jeho prevádzka stála mesto ročne 2 milióny korún. Od apríla 2004 sa vlastníkom kúpaliska stala firma S.A.T. s.r.o. (majiteľ Ing. Broda) za symbolickú cenu 1 Sk s prísľubom investícií 23 miliónov Sk. Časť rekonštrukcie sa hneď aj realizovala – boli vynovené tenisové kurty, zavedená teplá voda v umyvárňach, opravené ihrisko na plážový volejbal. Sezóna bola otvorená 26. júna so zvýšením vstupného o 10 Sk. Veľkou akciou bola tu hudobná produkcia FREE FEST.

SKELET „OV KSS STRAŠÍ“ NAĎALEJ :	Firma FASTAV nedodrжала ani predĺženie lehoty na odstránenie skeletu tejto budovy. A tak v auguste mesto podpísalo zmluvu s inou firmou – TATRAREAL z Bratislavy, ktorá dala prísľub, že budovu odstráni do jedného roka. Tentoraz sa mesto poistilo i stanovením finančnej pokuty v prípade nedodržania záväzku firmy. Výhrady obyvateľov mesta voči tomuto stavenisku sú pochopiteľné.
DETSKÉ JASLE PREŠTAHOVANÉ :	Od septembra 2004 sú detské jasle presťahované z budovy na Ul. Novomeského do MŠ na Ul. Sládkoviča. Ich prevádzka v pôvodnom sídle sa predražovala a počet detí klesol už pod 20 detí.
POLEMIKA OKOLO KAUFLANDU :	Celý rok trvá polemika okolo výstavby nového nákupného strediska Kaufland v blízkosti MsKC. Časť obyvateľov nesúhlasí s výstavbou v danej lokalite, a tak napriek schválenému predaju pozemkov v r. 2003 je táto investícia pozastavená.
VÝSTAVBA RODINNÝCH DOMOV :	V r. 2004 existovalo 120 záujemcov o výstavbu rodinných domov. Mesto rokovalo s vlastníckmi pozemkov úspešne len na 30%. Výkup pozemkov sa neuskutočnil, keďže vlastníci požadovali za m ² 200 až 1 500 Sk. Podľa súdnoznaleckého posudku mesto ponúkalo 170 Sk/m ² . Nesplniteľná je aj požiadavka hygienika, keďže chov hospodárskych zvierat v blízkosti pozemkov majiteľ odmieta ukončiť. Mesto teda musí hľadať nové priestory.
ÚVAHY O PREDAJI KAŠTIEĽA :	Riaditeľ Banskobystrického biskupského úradu potvrdil záujem cirkvi predať historickú budovu kaštieľa, aby za získané peniaze mohli stavať hospic pre 70 ľudí v Banskej Bystrici.
ZÁMER ODDYCHOVEJ ZÓNY :	MsZ prijalo zámer vybudovať v prostredí Lutílskeho potoka oddychovú zónu pre obyvateľov mesta. Na realizáciu úspešného predloženého projektu je potrebné zabezpečiť finančné zdroje a výber firmy.

V.

OBYVATEĽSTVO

KOLKO NÁS JE ?

K 31. decembru 2004 malo naše mesto 19 805 obyvateľov (9 501 mužov, 10 304 žien), čo je o 103 občanov menej ako vlani. Do mesta sa v r. 2004 prisťahovalo 292 a odstáhovalo 436 obyvateľov. V rámci mesta vymenilo svoje miesto pobytu 590 obyvateľov. Narodilo sa 195 detí (96 chlapcov a 99 dievčat), čo je o 3 menej ako vlani. Zomrelo 154 ľudí (menej o troch ako minulý rok). Z toho 92 mužov a 63 žien. Muži odchádzajú vo väčšom množstve a v skoršom veku. Na prechodný pobyt sa prihlásilo 242 ľudí.

PRVORODENEC 2004 :

Prvý obyvateľ mesta Jakub Bučko sa narodil 7. januára.

BYTOVÁ SITUÁCIA :

Mesto t. č. vlastní 97 nájomných bytov troch kategórií: 1/ byty spravované bytovými spoločenstvami, 2/ byty na Ul. M. Chrásteka, 3/ byty pre sociálne slabších obyvateľov. Žiadne nájomné byty nie sú voľné. Na odpredaj sú ponúknuté zvyšné 3 byty v novom BD č. 1. Ku koncu roka 2004 mesto vlastnilo 34 nájomných bytov a na Ul. J. Kráľa a A. Štefánku 37 bytov, 5 na Ul. Cyrila a Metoda. Riadi ich 16 bytových spoločenstiev. Okrem 1 bytu sú všetci neplatičmi. Rekonštrukciou bytov na Ul. Novomeského pribudlo 6 bytov. V tzv. Jadrane na Ul. M. Chrásteka t.r. mesto výhodne pre nájomcov 48 bytov ponúklo odpredaj za zostatkovú hodnotu cca 20 000 Sk (ďalšie dva „Jadrany“ vo vlastníctve MZ GROUP predávajú byty za cca 200 000 Sk). Vo vlastníctve mesta z nich zostalo ešte 15 bytov. Pre sociálne slabších občanov slúžia byty na Ul. Hutníkov 1,3, Duklianskych hrdinov 19 a časť bytového domu na Ul. SNP 149 (byty sú, žiaľ, značne devastované). Pretrváva problém neplatičov, hoci už v menšom rozsahu ako v minulom roku. Riešenie je zdĺhavý proces – od výpovede k exekúcii.

Na plánovanú výstavbu sociálnych bytov je zatiaľ pripravená projektová dokumentácia a hľadá sa vhodná lokalita. Ostatné byty v meste sú už prevažne sprivatizované, riadené SBD alebo bytovými spoločenstvami. Dňa 26. februára bolo na podnet primátora mesta stretnutie zástupcov bytových spoločenstiev, na ktorom o svojich skúsenostiach so zatepľovaním domov a možnostiach získať financie hovorili predsedovia tých bytových spoločenstiev, ktoré už domy zateplili. Záujem bol veľký, keďže väčšina sídliskových budov už potrebuje rekonštrukciu. V r. 2004 sa tak rozhodlo urobiť 5 obytných domov v meste.

SOCIÁLNA SITUÁCIA :

Nespokojnosť so sociálnou situáciou t.r. prejavili najmä Rómovia na východnom Slovensku. Došlo k rabovaniu obchodov. V Žiari nad Hronom (okrem občasných krádeží) k tomu nedošlo.

Mesto umožnilo pre nezamestnaných a obyvateľov v hmotnej núdzi za odpracovanie 10 hodín týždenne pri menších obecných prácach **aktivačný príspevok** 1 500 Sk. Od 1. septembra sa takto zamestnalo 110 ľudí. Mesto vyplátilo na pomoc rodinám a občanom v hmotnej núdzi jednorazové dávky pre 189 žiadateľov (z počtu 208) 165 650 Sk. Spolu s ďalšími príspevkami je to cca 200 000 Sk. Od mája 2004 mesto začalo prispievať aj na školské pomôcky,

štipendiá a na stravu v školských jedálňach. Účinnú pomoc poskytuje **Sociálne stredisko mesta ZH** v zariadení opatrovateľskej služby (24-hod. starostlivosť t.r. poskytla 55 klientom), priamo v domácnostiach pre nevládných bola poskytnutá pomoc 34 ľuďom, krátkodobé núdzové ubytovanie bolo využité dvoma rodinami, 20 krát bola využitá bezplatná stanica osobnej hygieny a stanica charity vydala šatstvo 219 občanom. Pre deti a mládež zdravotne postihnutú v počte 10 slúži už 17. rok DOMÉNA, ktorej budova sa t.r. rekonštruje.

VÝVOJ

NEZAMESTNANOSTI :

Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny v Banskej Štiavnici podáva nasledovné informácie o vývoji nezamestnanosti v meste Žiar nad Hronom za rok 2004 : Počet uchádzačov o zamestnanie k 31. decembru – **1 938** (o 459 menej ako v r. 2003), čo je **20,86 %** miera nezamestnanosti (vlani to bolo 25,01 %). Tak možno hovoriť o strednej úrovni nezamestnanosti v pôsobnosti ÚPSVaR. V r. 2004 bolo z organizačných dôvodov prepustených 440 obyvateľov od rôznych zamestnávateľov (menej o 234 ako vlani). Z celkového počtu nezamestnaných 1 938 je 857 mužov a 1 081 žien. Počet nezamestnaných mužov sa výraznejšie znížil. Najväčšiu skupinu nezamestnaných tvoria evidovaní do 1 roka (1 025) a s nízkym vzdelaním. Vysoké číslo predstavujú najmä obyvatelia vo veku 35 – 49 rokov (726).

VZDELÁVANIE RÓMOV :

V meste žije asi 1 600 rómskych obyvateľov. Do r. 1989 boli pravidelne rozmiestňovaní v obytných domoch mesta, ale v zhoršujúcich sa životných podmienkach v posledných rokoch si pôvodné bývanie začali meniť za malorozmerné byty a ubytovne, čím vlastne dochádza k segregácii obyvateľov – Rómov do jednej časti mesta. Väčšina z nich je nezamestnaná, poberajú sociálne dávky, s ktorými nevedia rozumne hospodáriť. Deti často absentujú v školách, rastie ich chorobnosť.

Od februára 2004 Mestský úrad Odbor starostlivosti o obyvateľa v spolupráci s občianskym združením ROMAL v meste zorganizoval projekt vzdelávania a výchovy v rómskej domácnosti s dotáciou Úradu vlády a programu PHARE. Prednášky a praktické tréningy absolvuje 25 Rómov. Cieľom je poskytnúť a zafixovať základné znalosti a schopnosti potrebné v každodennom živote (zlepšiť ich zdravotný stav a hygienické návyky) a presvedčiť ich o potrebe vzdelávania sa.

MESTSKÁ POLÍCIA :

Od októbra 2003 po menovaní nového náčelníka Jozefa Číža sa činnosť MsP spružnila. Viac sa orientuje na prevenciu kontaktom s médiami (ATV), ale aj spoluprácou s bytovými spoločenstvami. Od 11. mája bolo v meste a okolí (na menej prístupných cestách pre autá) vidieť novozriadené cyklohladky. V septembri bola daná do užívania technika nahrávania telefonických hovorov na zabezpečenie proti zneužívaniu čísla MsP – 159. Do dopravno-bezpečnostnej akcie Jastrab sa zapojilo 32 policajtov z OO PZ (Okresné oddelenie Policajného zboru) zo Žiaru nad Hronom. Dopravných priestupkov bolo 56 (prekračovanie rýchlosti, nezapnuté bezpečnostné pásy, zlý technický stav vozidla, používanie mobilu počas jazdy, osvetlenie, predchádzanie, spôsob jazdy). Vyzbieralo sa 28 000 Sk na pokutách. Pokus o spoluprácu s občanmi pri zvýšení bezpečnosti detí a mládeže NOČNÉ HAVRANY (prevzatý z Nórska, kde kriminality klesla o 50 %) zatiaľ nebol úspešný. Podobne sa nedarí získať verejnú pomoc pri bezpečnom prechode detí cez komunikácie. V r. 2004 mesto vykonalo prípravné práce na zavedenie kamerového systému v meste, ktoré by mohlo účinne pomôcť

v boji proti kriminalite, ale štátnej dotácie sa nedočkalo napriek príslubom. MsP bol t.r. pridelený jeden služobný pes. T.r. MsP zasahovala až 1 430-krát.

Údaje zo štatistiky za r. 2004 : počet príslušníkov MsP – 20, vykonané zákroky – 435, uložených pokút – 1 018 (= 248 500 Sk). V porovnaní s r. 2003 ide o 514 pokút viac. V meste Žiar nad Hronom bolo v r. 2004 spáchaných **597 trestných činov**, z toho bolo objasnených len 261 skutkov. Najčastejšie to boli pouličné násilné činy a majetková kriminalita. Najrizikovejšie obdobie páchania trestných činov bol piatok od 14.00 – 22.00 h. Aktéri boli jednotlivci zo sociálne nižších skupín spoločnosti. Okrem všeobecnej kriminality boli páchané aj priestupky proti bezpečnosti a plynulosti cestnej premávky – spolu 978 skutkov, proti majetku – 106, proti verejnému poriadku – 104, proti občianskemu spolunažívaniu 17 skutkov. Spolu 1 430. Celkove možno konštatovať nárast protispoločenskej činnosti v meste.

KOMUNIKÁCIA

A

INFORMOVANOSŤ :

- naďalej sa ako užitočné javí zavedenie tzv. ČIERNYCH SKRINIEK, kde obyvatelia adresujú priamo primátorovi svoje názory a návrhy. Primátor na ne pravidelne cez ATV odpovedá verejne. Vedenie mesta komunikuje s občanmi aj prostredníctvom internetu.

- problémom zostáva rekonštrukcia káblových rozvodov televízie. Vysielanie TV bolo odpojené v časti mesta, najmä IBV. Obyvatelia boli nespokojní, veľmi chýbalo aj vysielanie ATV. Primátor sa dlhšiu dobu pokúšal problém riešiť so súkromnou spoločnosťou SCC. Čiastočný úspech bol zaznamenaný až koncom roka, keď firma pričinením mesta (príslub využitia aktivačných prác na výkopných prácach) znížila cenu za nové prípojky z 10 000 Sk na 5 000 Sk pre abonentov. Viacerí obyvatelia IBV si však už problém vyriešili individuálnymi anténami.

- licenciu na digitálne tv. vysielanie sa t.r. p. Ľ. Šimkovi nepodarili získať

- dňa 27. januára 2004 vyšlo posledné číslo dvojtyždenníka Naše MESTO. Rozhodnutím MsZ sa jeho vydávanie zastavuje z ekonomických dôvodov (z vytlačených 1 500 kusov sa zvyčajne predalo len cca 400 kusov). Aby občania nezostali bez informácií, vedenie mesta začalo vydávať informačné listy mesta Žiar nad Hronom pod rovnomenným názvom. Prvé číslo vyšlo v júni, druhé v októbri a tretie v decembri ako súčasť regionálnych novín MY Žiara. Výtlačky sú doručované zadarmo do poštových schránok obyvateľov. Nevýhodou tejto racionalizácie sú oneskorené informácie.

NADÁCIA :

V r. 2004 sa mestská Nadácia Zdravý život včlenila do Nadácie ZSNP a Slovalco (pozn. úprava názvu Nadácie ZSNP), v jej správnej rade je aj primátor mesta Mgr. Ivan Černaj, predsedom je Ing. Milan Veselý – generálny riaditeľ Slovalca. V r. 2004 prišlo do nadácie 24 projektov. Keďže nadácia sa začala viac sústreďovať na vzdelávanie a ekológiu, v grantovom systéme medzi víťaznými projektmi boli ekologické projekty MŠ, ZŠ, mesta Žiar nad Hronom (budovanie stanovišť odpadu) a vzdelávací projekt gymnázia (filmové dokumenty o histórii mesta).

**ŠAŠOVSKÉ
PODHRADIE :**

Udalosti na prelome 80./90. rokov akoby ochromili spoločenský a kultúrny život v menších obciach. Aj v mestskej časti Šášovské Podhradie po zániku školy, kvalitnej knižnice, osirel aj kultúrny dom v strede obce (občas v ňom trénovali športovci – aj to cudzí) aj pôvodne čulý mládežnícky život umlkol. Pričlenenie obce k mestu tiež akoby vyvolávalo pasivitu a očakávanie, čím prispeje mesto. Oživenie nastalo v tomto roku, keď sa už nie najmladší mládežníci rozhodli obnoviť bohatú tradíciu ochotníckeho divadla z konca 80-tych rokov 20. storočia. Za 2 mesiace nacvičili v réžii Františka Puliša a 7.-8. mája ku Dňu matiek predviedli hru F. Urbánka Kamenný chodník. (Pozri článok v Sprievodnej dokumentácii ku kronike.)

V obci nastal krátkodobý problém, keď bola zrušená predajňa potravín. Obyvatelia boli nútení chodiť nakupovať do mesta. O otvorenie novej predajne prejavila záujem COOP Jednota. Počas novembra chodila do obce pojazdná predajňa potravín z Hliníka. Dňa 19. júna bol v obci požiar rodinného domu Š.P. Príčinou bol asi skrat elektrického vedenia na povale domu. Zhorela časť strechy v hodnote cca 300 000 Sk.

„MRAVENISKO“ :

- tak sa nazýva materské centrum, ktoré pravidelnými stretnutiami matiek s deťmi prispieva k odreagovaniu sa od stereotypov domácich prác. Medzi najpopulárnejšie akcie patria burzy detských vecí. Organizujú sa priliehavé prednášky a iné akcie.

**ŽIARČANIA
NA POMOC
V. TATRÁM :**

Po spúšti, ktorú urobil orkán – resp. bóra 19. novembra 2004 vo V. Tatrách sa v meste zorganizovala skupina nadšencov (32 ľudí) na brigádnicú pomoc do V.T. Dva dni pomáhali pri odstraňovaní závalov na cestách. Organizátormi bola najmä firma AB-team, EBON, Záhradníctvo Kollár a primátor mesta ZH.

ZPOZ :

Zbor pre občianske záležitosti i tento rok na veľmi dobrej profesionálnej úrovni pripravoval tradičné i netradičné obrady. Vzrástol najmä počet záujemcov o uvítanie detí do života (o 150 %) a prijímanie maturantov v obradnej sieni. Z tradičných obradov vyberáme :

- počet sobášov – 41
- počet pohrebov – 46
- počet uvítaní do života – individuálne 19, spoločné 13 (= 38 detí)

Z netradičných obradov :

- životného jubilea 90 rokov sa dožili – Vojtech Olajec, Zita Karrachová, Mária Glesgová, Pavol Šikša, Štefan Štefanka, Emil Kluka, Tereza Mikušová, Ondrej Kubovský, Štefan Puliš, Alžbeta Tóčkolyová. Jubilanti 60, 70, 80 – roční boli pozvaní na program Slnko v nás v počte 391.
- v obradnej sieni boli prijatí ďalší jubilanti, maturanti, športovci (oddiel karate mal 30. výročie založenia, za 1. miesto na majstrovstvách SR mladší žiaci basketbalového klubu, za 2. miesto mladší a starší minibasketbalisti, najúspešnejší športovci roka)
- pre staršiu generáciu pripravili 4 prednášky
- slávnostné programy ku Mesiacu úcty k starším a pred Vianocami v Domove dôchodcov a v Dome seniorov

ODIŠIEL
BÝVALÝ
PRIMÁTOR :

Dňa 7. decembra 2004 umrel MVDr. Jaroslav Cíger, ktorý bol v r. 1994 – 98 primátorom mesta. Pôsobil dlhú dobu aj ako veterinárny lekár v meste. Bol obľúbený pre svoju otvorenú, veselú povahu. Narodil sa 1. januára 1946.

VI.

VEREJNO – SPOLOČENSKÝ ŽIVOT

REFORMY :

Po novembri 1989 – v r. 1990 boli zrušené všetky národné výbory (krajské, okresné, miestne i mestské). Zákonom o obecnom zriadení sa konštituovala miestna samospráva. Zákonmi o štátnej správe vznikli okresné úrady veľkých okresov. Okres Žiar nad Hronom mal v správe i oblasti B. Štiavnice a Žarnovica. Ale v r. 1996 reformou vzniklo z pôvodných 38 až 79 menších okresov a 8 krajských úradov. V r. 2002 vznikli aj samosprávne vyššie územné celky (VÚC). Ďalšia reforma štátnej správy – údajne pre nepružnosť vecných riešení – je na programe. Od 1. januára 2004 sa zrušili všetky okresné úrady. Krajský úrad má okrem odborov aj 7 obvodných úradov – v B. Bystrici, Brezne, Lúčenci, Rimavskej Sobote, V. Krtíši, Zvolene a v Žiari nad Hronom. Žiarsky obvodný úrad má sídelné pracoviská aj v Banskej Štiavnici a v Žarnovici. Národná rada SR schválila sídla obvodných úradov pre mesto Žiar nad Hronom nevýhodne. Napriek tomu, že má mesto ZH najviac obyvateľov, zamestnancov i úradných podaní, sídlo Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny bolo schválené do B. Štiavnice s tým, že mestá Kremnica, Žiar nad Hronom, Žarnovica a Nová Baňa budú mať detašované pracoviská. Poslanci NR SR, ktorí sľúbili mestu Žiar podporu pri hlasovaní v NR, nesplnili sľub okrem poslankyne Dany Podrackej. Podobne do B. Štiavnice je určené sídlo obvodného úradu životného prostredia (v ZH a ŽA len detašované pracoviská). Sídlom lesného úradu je Žarnovica bez detašovaných pracovísk, podobne v Žiari zostáva dopravný a pozemkový úrad. Pracoviská stavebného a školského úradu zostávajú len v B. Bystrici. Právnymi subjektami zostávajú len krajské úrady, obvodné sú len prvostupňovými orgánmi štátnej moci. Takto funguje už od 1. januára 2002 krajský katastrálny úrad aj krajské riaditeľstvo hasičského a záchranného zboru – okresné riaditeľstvá sú aj v Žiari nad Hronom (V B. Štiavnici a v Žarnovici sú len tzv. hasičské stanice.) Nové pracoviská dostali lehotu troch mesiacov na ich konštituovanie. V budúcnosti sa má reformovať kontrolný systém samospráv a realizujú sa ďalšie presuny kompetencií na samosprávy.

PRIMÁTOR BILANCOVAL :

V januárovom vydaní ATV primátor Mgr. Ivan Černaj v rozhovore s moderátorom bilancoval úspechy i problémy roka 2003 v meste. Charakterizoval ho ako rok náročný, plný nových úloh. (Pozri Kronika 2003.)

KANCELÁRIE POSLANCOV NR V MESTE :

V meste majú svoje kancelárie pre kontakt s voličmi poslanci NR SR: Dana Podracká za HZDS, Eva Rusnáková za SDKÚ, Peter Muránsky za KDH, krátky čas mal i poslanec Ján Banáš za ANO (kým nevystúpil z ANO).

ANO v ŽIARI :

V estrádnej sále MsKC mala politická strana ANO dňa 5.6. republikový kongres. Prítomný bol aj jej predseda a minister hospodárstva Pavol Rusko. Kongres tu schválil jeho iniciatívy (najmä plán dobudovania elektrárne Mochovce). Prítomným bol predstavený kandidát do európskeho parlamentu zo Žiaru nad Hronom, t.č. viceprimátor mesta Mgr. Roman Zát'ko.

- SNEM NÁRODNIAROV :** Časť členov SNS pod vedením Petra Súlovského malo 17. júla snem v MsKC. Jeho regulérnosť spochybnila štatutárka A. Malíková.
- KAUZA BIELY DOM :** Na základe odvolania sa rozhodol Najvyšší súd a Krajský súd o oslobodení bývalého primátora JUDr. Mariusa Hrmu. Rozhodnutie ešte nenadobudlo platnosť, keďže kauza BIELY DOM pokračuje ďalšími odvolaniami.
- BUDÚCI ROZVOJ MESTA :** V rámci prípravy dlhodobého PROGRAMU HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MESTA bolo ešte v r. 2003 distribuovaných 2 600 ks dotazníkov pre obyvateľov. Z nich sa vrátilo len 868. V zisťovaní názorov obyvateľov sa pokračuje. Na dni 12. a 17. februára boli obyvatelia vyzvaní vedením mesta na verejné stretnutia, kde sa vyjadrovali k problémom a vízií mesta. Na prvom stretnutí bolo len 25 prítomných, na druhom ešte menej. Ľudia nie sú zvyknutí niest' zodpovednosť svojou angažovanosťou.
- REGIONÁLNY ROZVOJ :** VÚC v januári zriadilo detašované pracovisko regionálneho rozvoja v meste, sídlo má v bývalej budove okresu. Robí informačný servis na vypracúvanie projektov, spolupracuje s mestom.
- ZMOS :** Regionálne ZMOS zasadalo 18. marca v Žiari nad Hronom. Najväčším problémom súčasnosti pre samosprávy je financovanie školstva a problémy prežitia materských škôl.
- DOM SENIOROV (DS) :** Od 1. januára sa pôvodný názov Klub dôchodcov zmenil podľa návrhu primátora na DOM SENIOROV. Slúži pre všetkých dôchodcov mesta – tak pre Klub dôchodcov ako aj pre Jednotu dôchodcov Slovenska. Od septembra bol DS presťahovaný z Ul. Novomeského na Ul. A. Kmeťa – do časti budovy MŠ.
- ZACHRÁNIME HRAD ŠÁŠOV ? :** Dňa 9. októbra 2003 vzniklo Občianske združenie na záchranu hradu Šášov. Jeho cieľom je hlavne konzervácia hradu. Aby sa mohli začať združovať finančné prostriedky, je potrebné najprv vyriešiť problém vlastníctva hradu. Naposledy (po výmene viacerých majiteľov v jeho histórii) bol vlastníkom kráľ. OZ pripravilo t.r. zaujímavú výstavu o hrade v spolupráci s mestskou archeologickou expozíciou. (Pozri časť Kultúra.) Predsedom OZ je študent Rastislav Uhrovič.
- VOEBY PREZIDENTA :** V tomto roku končí volebné obdobie prezidenta Rudolfa Šustera. Do I. kola nových prezidentských volieb bolo spolu 11 kandidátov. Konali sa **3. apríla 2004** s výsledkom :
- v SR získal V. Mečiar 32,73 %
  - I. Gašparovič 22,28 %
  - E. Kukan 22,09 %
- v meste Žiar nad Hronom bol počet oprávnených voličov 15 383 s účasťou 52,01 %, výsledky :

V. Mečiar získal	3 337 hlasov = 42,06 %
I. Gašparovič získal	2 210 hlasov = 27,85 %
E. Kukan získal	1 307 hlasov = 16,47 %
M. Bútora získal	447 hlasov = 5,63 %
R. Schuster získal	278 hlasov = 3,50 %
F. Mikloško získal	180 hlasov = 2,27 %

(Iba kandidát F. Mikloško sa dňa 17. februára prišiel osobne predstaviť voličom nášho mesta na Námestie MS.)

Dňa **17. apríla 2004** sa konalo II. kolo prezidentských volieb v SR, v ktorých zvíťazil Ivan Gašparovič – získal 59,91 % hlasov. V. Mečiar získal 40,08 % hlasov. V SR bola účasť 43,50 % voličov. V meste Žiar nad Hronom boli zaznamenané výsledky :

I. Gašparovič získal	51,62 %
V. Mečiar získal	48,38 %

Z počtu zapísaných 15 324 volilo 7 610 t.j. 49,66 %.

**REFERENDUM
O PREDČASNÝCH
VOĽBÁCH :**

Dňa 3. apríla 2004 súčasne s prvým kolom prezidentských volieb sa konalo i referendum o predčasných voľbách. V celej SR nebolo úspešné, pretože bola nízka – iba 36 % účasť voličov (z toho za predčasné voľby bolo 87 %). V meste Žiar nad Hronom z počtu 15 472 zapísaných voličov volilo 42,90 % t.j. 6 637 občanov (z toho bolo za voľby 90,98 %).

**VOĽBY
POSLANCOV
DO EURÓPSKEHO
PARLAMENTU :**

Vstupom do Európskej únie dňa 1. mája 2004 (pozri časť Výročia a oslavy) získava SR mandát 14 poslancov do Európskeho parlamentu. Politické strany predložili kandidátov do volieb dňa 13. júna 2004. Za naše mesto kandidoval ako nezávislý kandidát iba Mgr. Roman Zaťko (začlenený v politickom zoskupení ANO). V meste boli nasledovné výsledky :

Z počtu zapísaných voličov 15 549 malo na voľbách účasť iba 2 486 voličov t.j. 15,99 %. Poradie :

1. ĽS HZDS získalo	746 hlasov
2. SMER získal	534 hlasov
3. SDKÚ získalo	358 hlasov
4. ANO získalo	227 hlasov
5. KDH získalo	205 hlasov
6. KSS získala	133 hlasov
7. SLOB. FÓRUM získalo	59 hlasov
8. SNS, PSNS získala	54 hlasov
9. SMK získala	42 hlasov
10. HZD, DÚ získali	31 hlasov
11. OKS získala	27 hlasov
12. Aktívne ženy OS získali	14 hlasov

V SR bolo poradie : ĽS HZDS (31,17 %), SMER (19,1 %), SDKÚ (14,75 %), KDH (13,2 %), SMK (1,18 %). Voľby boli poznačené nízkou účasťou voličov. Ich dôležitosť nebola ešte docenená.

VII.

VÝROČIA A OSLAVY

- 1. január** - slávnostný prípitok na úspešný nový rok 2004 a optimizmus predniesol na Námestí MS primátor mesta Mgr. Ivan Černaj
- 13. február** - XI. mestský ples
- 24. február** - tradičný fašiangový sprievod mestom bol spestrený vystúpením folklórnych i nefolklórnych skupín, cimbalovou hudbou a zborom mužov Sekera
- 25. marec** - primátor prijal vybratých pedagógov a výchovných pracovníkov v obradnej siene MsKS pri príležitosti Dňa učiteľov
- 8. apríl** - POS pripravilo už 2. rok Deň Rómov
- 30. apríl** - stavenie mája s veselnicou na Námestí MS
- 1. máj** - oslava vstupu SR do Európskej únie bola aj v Žiari nad Hronom veľkolepá. Za veľkej účasti obyvateľov na Námestí MS boli pre deti kolotoče, na krytej tribúne celý deň vystupovali hudobné skupiny: Jaseň zo Sklených Teplíc, Sitňan zo Žiaru, Padlášový výber, Skraftštrk, slovenské kapely Peha, Diabolské husle Berkyho Mrenicu mali popoludní najväčší úspech a večer ani dážď neodradil divákov českej skupiny Chinaski. Obyvateľom sa prihovorel primátor mesta. Deň spestrili aj rôzne atrakcie (ražba pamätných mincí, rozdávanie eurobalónikov, ohňostroj a i.)
- 5. - 6. máj** - oslavy Dňa matiek (program v Domove dôchodcov a v Dome seniorov, zápis do Pamätnej knihy)
- 28. máj** - MDD v Parku Š. Moysesu sprevádzali moderátor Bičan a Kakaovníci z televízie, súťaže, atrakcie, kolotoče, chodúľové divadlo z Vranova a i.
- 29. máj** - ZSNP, a.s. pripravil pre deti svojich zamestnancov po prvý raz MDD v MsKC
- 26. august** - výstavou archeologickej expozície **SNP v Žiari nad Hronom a okolí**, kde boli v DK prezentované i nové dokumenty, sa otvorili mestské oslavy **60. výročia SNP**.
- súčasťou osláv bolo slávnostné zasadnutie OV SZPB v obradnej sieni MsKC, kde boli odovzdávané vyznamenania účastníkom SNP, prihovorel sa im primátor mesta, k soche L. Exnára boli položené vence, hrala dychová hudba Žiaranka, organizoval sa beh do vrchu

- 15. – 16. október** - XIII. žiarsky jarmok nepríjemne poznačilo počasie (chlad, dážď, vietor), ale aj skutočnosť, že súčasne prebiehali jarmoky v 6 mestách SR. O cca 200 stánkov bolo menej ako vlani. Kupujúcich bolo málo. Prevahu mali stánky s textilom a obuvou, ale rozmnožili sa výrobcovia tradičných remesiel a predajcovia burčiaku
- 20. – 21. október** - ZPOZ pripravil dva slávnostné programy Slnko v nás pri príležitosti mesiaca úcty k starším (v Domove dôchodcov a v MskC pre 60, 70 a 80-ročných jubilatov z mesta v počte 391)
- december**
- 6. XII. tradičný príchod Mikuláša a Zimnej rozprávky MsKC bol ukončený veľkoplošným ohňostrojom
  - 22. XII. tradične pripravila CZŠ a Holúbky z Kríža ŽIVÝ BETLEHEM, ZPOZ pripravil vianočné programy pre Dom seniorov a Domov dôchodcov
  - 31. XII. Silvester v znamení petárd, zábavnej pyrotechniky a ohňostroja bol tradične na Námestí MS za účasti prevažne mladých ľudí

VIII.

PODNIKY V ŽIVOTE MESTA

ZSNP, a.s. :

Závod SNP, a.s. zostáva najväčším zamestnávateľom pre obyvateľov Žiaru nad Hronom a okolia. Ku 1.I.2004 mal 1 422 zamestnancov. Od 1.I.2004 po 11,5 roku vo funkcii generálneho riaditeľa odchádza na vlastnú žiadosť Dr.h.c. Ing. Jozef Pittner pre prílišné pracovné vyčerpanie v rokoch bojov o prežitie ZSNP. Novým riaditeľom sa stal Ing. Peter Ondro. Do ZSNP prišiel v júni 2003. Pracoval ako riaditeľ obchodu a výroby. Predtým bol generálnym riaditeľom spoločnosti KINEX v Bytči. Ing. J. Pittner naďalej ostáva predsedom predstavenstva ZSNP, a.s. i Slovalca, a.s. ako aj v iných orgánoch spoločnosti.

Rok 2004 bol ťažký, ale úspešný. Ak r. 2003 bol rokom zásadných zmien (privatizácia, racionalizácia), tak sa v r. 2004 pokračuje stabilizáciou výroby i pracovníkov. Rôzne služby sú zabezpečované dodávateľsky, čo sa označuje za finančne výhodné. Činnosti sa centralizujú – najmä údržbárske a ekonomické. S tým súvisí aj racionalizácia počtu zamestnancov, hoci znižovanie stavu už nie je také hromadné ako vlani. T.r. ide o 150 ľudí ako nadbytočných. Hlavnými produktami ZSNP je výroba hliníkových profilov v závode Alufinal a výroba odliatok v závode Zlieváreň a ZSNP Foundry, a.s. Predaná bola výroba lán, strojárka výroba, kúpeľno – liečebný dom v Sklených Tepliciach a druhotné spracovanie hliníkového šrotu. Postupne sa odčleňuje výroba uhlíkatých materiálov a nepotrebný majetok sa speňažuje. Zadĺženosť ZSNP sa znížila o 27 %. Ako ekologické bremeno zostáva kalové pole. Hlinikáreň sa snaží využiť aktuálnu situáciu na Slovensku, ktoré sa stáva centrom automobilového priemyslu. Zatiaľ má nosnú spoluprácu s Volkswagenom Slovakia. Prezentácia ZSNP na veľtrhoch bola v Hannoveri, v Brne, v Essene a i.

ZSNP intenzívne spolupracuje s mestom. Najvýznamnejšia bola zmluva o vybudovaní priemyselného parku zo dňa 18. augusta ZSNP zabezpečí energetické zdroje a infraštruktúru.

Najväčším akcionárom ZSNP je investičná skupina PENTA, ktorá vlastní 58,2 % akcií, druhým je Žiarska finančná spoločnosť, a.s. s 33,27 %. Obchodovanie s akciami spoločnosti na burze cenných papierov bolo 2. septembra ukončené, keďže na valnom zhromaždení bolo konštatované, že kapitálový trh neprináša žiadne výhody.

Po etape reštrukturalizácie a stabilizácie sa vedenie spoločnosti orientuje na programovanie a realizáciu nových projektov, tvorí sa stratégia na roky 2005 – 2007.

Výrazné zmeny v r. 2004 sa uskutočnili v areáli ZSNP. Okrem údržby zelene a odstraňovania prestarnutých a poškodených drevín sa obnovujú aj niektoré objekty a priestory.

SLOVALCO, a.s. :

- za r. 2003 bolo Slovalco umiestnené na 2. mieste (za U. S. Steel Košice) v poradí najväčších podnikov hutníctva (ZSNP na 4. mieste)

- 2. júna 2004 na 8. výročie vzniku vyrobili v Slovalcu miliónu tonu hliníka modernou technológiou

- v septembri 2004 sa Slovalco stalo víťazom 1. ročníka súťaže PROJEKT ROKA 2004

- v októbri bola kolaudovaná nová administratívna budova Slovalca

- na ploche, kde pôvodne stáli haly elektrolýzy B série sa pripravuje osadenie jedného Söderbergovho elektrolyzéra ako historická pamiatka na obdobie rokov 1953 – 1996, kedy sa touto výrobou vyrobilo cca 1,4 mil. ton tekutého hliníka

**RAUTENBACH
SLOVAKIA, s.r.o. :**

- za tri roky jeho pôsobenia v Žiari nad Hronom sa v r. 2004 stal najväčším zlievárenským podnikom na neželené kovy na Slovensku

- inicioval projekt DETEK na rozvoj technických vedomostí v spolupráci so strednou školou ZSS v Žiari. Jeho cieľ je získavať odborne zdatné pracovné sily pre zlievárenstvo. Zdroje sú z Európskej únie.

**PREHLAD O
ĎALŠÍCH
PODNIKOVCH :**

- v meste Žiar nad Hronom má platné živnostenské oprávnenie :

- 1 289 fyzických osôb
- 4 fyzické osoby zahraničné
- 324 právnických osôb (štatistika ku dňu 18. marca 2005)

Podrobnejšie o podnikoch a podnikateľoch pozri Kroniku 2003. Údaje za r. 2004 doplníme nasledovne :

V súvislosti s rekonštrukciou v ZSNP došlo ku vzniku viacerých nových súkromných podnikov v oblasti priemyslu : ADAKAR, s.r.o., ALUSTEEL, s.r.o., AWM, s.r.o., DANIMO, s.r.o., ENUIGEO, s.r.o., I.G.C. STROJAL, s.r.o., K-TEN DREVO, s.r.o., LANÁ, s.r.o., REALKOV, s.r.o., REMESLO STROJAL, s.r.o., SRMI, s.r.o., SLOVEKOREAL, s.r.o., REMESLO STAV, s.r.o.

V oblasti peňažníctva: UNIQA
Advokátske kancelárie: JUDr. Matuška, JUDr. Bóna

Iné podniky: činnosť GLOBTELU GSM, a.s. a Slovenských telekomunikácií zaniká, ďalšie sú: SLOVAK TELECOM, a.s., ORANGE, ZH – LEASING, PHARMACOPOLA, s.r.o., HERMES, s.r.o., GENERAL TRUCKING, s.r.o.

Hotelové a reštauračné služby: neaktuálne už sú služby pp. S. Švoňavovej, M. Lukyho, G. Ligasa, A. Volkovej, I. Škriniarovej, nové: SOPRAN, s.r.o., VASIL PETER

Obchody sa rozšírili o supermarket LIDL a 3 PLUS INVEST, s.r.o., V – drogériu. Ako podnikatelia končia: M. Hric, Ing. J. Mikula, M. Krajmer, A. Zorda, V. Mašúrik, S. Čiling.

Iní zamestnávateľia: Sociálna poisťovňa, Krajský úrad – Riaditeľstvo policajného zboru, Krajské riaditeľstvo hasičského a záchranného zboru.

**TECHNICKÉ
SLUŽBY, s.r.o. :**

Podrobnejšie o TS, s.r.o. pozri Kroniku 2003.

V r. 2004 uplynulo 10 rokov od transformácie Technických služieb na spoločnosť s ručením obmedzeným (prešli do vlastníctva mesta). Pri tejto príležitosti boli dňa 17. decembra dvadsiati pracovníci (v TS od r. 1994) prijatí primátorom mesta v obradnej sieni a zapísaní do Pamätnej knihy (pozri Fotodokumentáciu kroniky). V priebehu r. 2004 sa riešil v TS problém nadbytočných pracovníkov v rámci organizačných zmien.

**PRIEMYSELNÝ
PARK :**

Prioritou vedenia mesta je vybudovanie priemyselného parku, kde by bolo možné zamestnať obyvateľov mesta. Prípravné práce predstavujú dlhotrvajúcu náročnú činnosť (výkup pozemkov, rokovania s potencionálnymi investormi). Hoci vedenie mesta započalo intenzívne práce, výsledky ešte nie sú viditeľné (najmä, ak dosiaľ žiadna samospráva nášho mesta podobný zámer nemala). Napr. len výkup pozemkov podľa predbežného prieskumu od cca 1 075 majiteľov nebol v I. fáze úspešný. Významný posun nastal podpísaním zmluvy mesta so ZSNP dňa 18. augusta 2005. Podľa nej budú súčinnosťou ZSNP a finančnej skupiny Penta sprístupnené pozemky, zabezpečené budú inžinierske siete, služby pre investorov (teplo, elektrina, voda, odpad). Mesto bude zabezpečovať výstavbu a finančné zdroje zo štátneho rozpočtu a fondov EÚ.

OBCHODY :

- dňa 9. septembra 2004 svoje priestory otvoril ďalší supermarket LIDL súčasne s ďalšími 13-imi na území SR. Nákupčtívi obyvatelia už ráno o 4. hod. čakali na otvorenie. Dlhý rad čakajúcich trval až do večera. Svoj podiel na tom mali naozaj nízke ceny najmä ovocia a zeleniny (banány napr. za 11 Sk, keď v iných obchodoch stáli cca 40 Sk). Ceny sa však postupne zvyšovali. Pravidelné zľavy lákajú kupujúcich naďalej.

- v septembri bola otvorená vkusne a účelne reštaurovaná predajňa kníh na Ul. Š. Moysesova pod názvom KNIHA PRE TEBA. Jej majiteľkou je Mgr. Martina Palkovičová.

- v MsKC už tradične boli veľkonočné a vianočné trhy. Záujem o ne bol značne nižší ako v iné roky tak u obyvateľov ako aj u trhovníkov (Ziarsky jarmok pozri v časti Výročia a oslavy)

- v sieti potravinového reťazca majú prím supermarkety BILLA a LIDL. V meste je aj viac menších predajní potravín JEDNOTA. V ich predajniach a mäsopredajniach sa t.r. v decembri ceny potravín pohybovali nasledovne :

kryštálový cukor	36,90 Sk	kurča –	78 Sk
práškový cukor –	39,90 Sk	bravč. stehno –	159 Sk
výberová múka –	10,90 Sk	bravč. karé –	159 Sk
olej Raciol 1 l –	41 Sk	bravč. šunka –	212 Sk
káva štandard 75 g –	19 Sk	hydinová šunka –	215 Sk
soľ –	9 Sk	hovädzie stehno –	190 Sk
maslo 250 g –	47,90 Sk (!)	hovädzia roštenka –	216 Sk
čierny chlieb –	23,80 Sk	hovädzia roštenka –	428 Sk
mlieko trvanlivé 1 l –	40 Sk		
ryža dlhozrná –	40 Sk		

V porovnaní s predchádzajúcim rokom nastalo výrazné zdraženie masla (cca o 10 Sk/250 g). Mäso zdraželo v priemere o 7 Sk na 1 kg .

DOPRAVA :

Dňa 15. novembra (pondelok) sa aj žiarska SAD pripojila k protestu proti nedostatku financií v rámci celej SR. Križovatka Ladomerská Vieska – Žiar nad Hronom bola aj dňa 21. októbra miestom dopravnej nehody. V hmle sa zrazili 4 autá, škola je 300 000 Sk. Ťah Žarnovica – Šášovské Podhradie je stále prehustený a nebezpečný v cestnej doprave.

Od 21. októbra už musí aj mesto začať prispievať na Mestskú hromadnú dopravu, ktorá je riadená súkromnou spoločnosťou SAD Zvolen.

**POĽNOHOSPODÁRSKE
DRUŽSTVO :**

Prežíva náročné obdobie. Pre nerentabilnosť sa museli vzdať napr. chovu ošípaných. Časť plodín (zemiaky, hrach) sa neoplatí pestovať kvôli rozkrádaniu. Výsledky v r. 2004 :

druh plodiny:	výmera:	úroda v q:	hektárový výnos:
pšenica	223 ha	7 111	32,56
triticale	18 ha	270	14,94
slnečnica	160 ha	3 200	20
peluška	32 ha	182	5,7
repka olejná	101 ha	2 063	21,5
kukurica na siláž	200 ha	6 000	300

živočíšna výroba:

hovädzí dobytok – 578 ks, dojivost' 3 900 l/dojnica

IX.

ŠKOLSTVO

Od 1. januára 2004 je v platnosti nový zákon o financovaní škôl. Prostredníctvom samospráv zo štátneho rozpočtu budú školy financované podľa počtu žiakov. Príspevok na jedného žiaka v ZŠ je t.r. 20 999 Sk ročne. Na záujmovú činnosť každý žiak dostal vzdelávací poukaz, ktorý má hodnotu 75 Sk na mesiac. Od 1. septembra z pridelených 2 058 poukazov bolo rodičmi žiakov použitých 1 650. Od 1. augusta 2004 sa mesto Žiar nad Hronom stalo rozhodnutím Krajského školského úradu aj školským úradom (ŠÚ) pre školy a školské zariadenia, ktoré sú v jeho zriaďovateľskej pôsobnosti (3 ZŠ, 7 MŠ, 1 ZUŠ, 1 CVČ). Okrem výkonu štátnej správy zabezpečuje aj odborné a metodické usmerňovanie, kontroluje výchovu a vzdelávanie i školské stravovanie. Vedúcou ŠÚ je PhDr. Marta Mergová. V r. 2004 nastali nasledovné hlavné zmeny v školstve v meste :

- ku dňu 29. februára bolo zo siete škôl a ŠZ vyradené Stredisko služieb škole z ekonomických dôvodov

- ku 30. júnu bola tiež vyradená Materská škola na Ul. Š. Moysesova č. 2 a Základná škola na Ul. J. Kollára č. 2 (ZŠ sa zlúčila so ZŠ na Ul. M. R. Štefánika č. 17)

- ku 30. júlu sa zmenilo sídlo Centra voľného času, ktoré sa presťahovalo do budovy bývalého gymnázia – do podnájmu ZŠ na Ul. M. R. Štefánika č. 17

- od 1. septembra sídli Gymnázium v bývalej budove ZŠ na Ul. J. Kollára

- v priebehu roka bolo uskutočnených 9 výberových konaní na funkcie riaditeľov škôl a ich zástupcov, na školách sa volili nové školské rady.

ŠKOLY V MESTE : Zriaďovateľskú funkciu má mesto v týchto školách a zariadeniach :
- PREHLAD
K 1.9.2004

Názov	Počet žiakov	Počet tried	Meno riaditeľa
1. Materské školy :			
MŠ Ul. A. Kmet'a č. 17	90	4	Mária Marková
MŠ Ul. M. R. Štefánika č. 23	67	3	Soňa Kaslová
MŠ Ul. Rudenkova č. 1	46	2	Ružena Bokšová
MŠ Ul. Dr. Janského č. 8	80	4	Martina Šimková
MŠ Ul. Rázusova č. 6	98	4	Eleonóra Uhrovičová
MŠ Ul. Sládkovičova č. 1	86	4	Helena Garajová
MŠ Ul. A. Kmet'a č. 1	120	5	Darina Golianová
2. Základné školy:			
ZŠ Ul. Dr. Janského č. 2	632	28	Mgr. Jaroslava Žabková
ZŠ Ul. M. R. Štefánika č. 17	934	38	Mgr. Monika Dobrotová
ZŠ Ul. Jilemnického č. 2	496	23	PaedDr. Jozef Schwarz

Spolu v MŠ	587	26	
Spolu v ZŠ	2 062	89	

Základná umelecká škola :

Hudobný odbor – 248 žiakov
 Výtvarný odbor – 125 žiakov
 Literárno – dramatický odbor – 80 žiakov
 Tanečný odbor – 62 žiakov

Spolu : 515 žiakov
 Riaditeľka ZUŠ : Mgr. Dana Kravecová

Centrum voľného času :

Počet žiakov – 346
 Počet krúžkov - 31

Riaditeľka CVC : Mgr. Helena Gáfriková

V meste majú sídlo tieto školy s iným zriaďovateľom :

Názov	Zriaďovateľ	Počet žiakov	Počet tried	Meno riaditeľa
ZŠ Š. Moyses	Biskupský úrad BB	323	16	Mgr. Mária Ulrichová
Špeciálna ZŠ	KÚ BB	118	13	Mgr. Anna Vargová
Gymnázium	BB SK	572	18	RNDr. Beata Tóthová
Združená stredná škola	BB SK	464	16	Mgr. Miroslav Šurka
Združená stredná škola služieb	BB SK	514	17	Mgr. Jaroslav Hlaváč
Obchodná akadémia	BB SK	351	11	Mgr. Helena Halová

ZO ŽIVOTA MŠ : Školy pokračujú v smerovaní výchovy a vzdelávania podobne ako v r. 2003. Neustále sa znižuje počet detí v MŠ a zmeny vo financovaní nútia tiež k boju o prežitie MŠ. V tomto roku sa všetky MŠ pripravujú na právnu subjektivitu. Zaujímavosťou v MŠ na Ul. Kmeťa bolo usporiadanie „tekvicovej parády“ v októbri.

ZO ŽIVOTA ZŠ : Vo výchovno-vzdelávacích procesoch ZŠ pokračujú v realizácii projektov ako v r. 2003. Najväčšiu organizačnú zmenu zažila ZŠ na Ul. M. R. Štefánika, ktorá sa zlúčením so ZŠ na Ul. J. Kolára rozšírila takmer o 300 žiakov, čo značne ovplyvnilo celý proces v škole. Zmeny nastali aj vo funkciách riaditeľov škôl. Sústavne sa pokračuje v opravách zanedbaných školských budov. Cirkevná základná škola bola upravená na bezbariérovú školu a od septembra otvorili triedu pre deti so zdravotným postihnutím. Na ZŠ Ul. Jilemnického úspešne pokračuje projekt ERIN – pre mimoriadne nadané deti (autorka projektu je Jolana Laznibatová z Bratislavy, na Slovensku je takýchto tried 20) a sú úspešní

vo vedení športových tried (pozri časť ŠPORT). Novou aktivitou tejto školy je cieľ založiť na veľkej ploche areálu školy arborétum s náučným chodníkom. Prvé stromčeky už vysadili. Finančným problémom školy je neschopnosť udržiavať bazén. Nevyužitú priestory školy riaditeľ navrhol využívať na prevádzku Základnej umeleckej školy. Viac aktivity na ZŠ v meste vidieť v rozširovaní multimedialných učební (informatika) a v environmentalistike. Pretrvávajú problémy vo vyučovaní cudzích jazykov pre nedostatok kvalifikovaných pedagógov.

ZO ŽIVOTA SŠ :

Po vlaňajšom „bronz“ v Japonsku **získal** 4. – 18. júla v gréckych Aténach na Medzinárodnej matematickej olympiáde gymnazista **Tomáš Váňa** (17-ročný) **striebornú medailu** v konkurencii 486 žiakov stredných a základných škôl z 85 štátov sveta. Od septembra je už študentom fyziky a informatiky na UK v Bratislave, kde bol bez skúšok prijatý. V celoslovenskej matematickej súťaži už vyhral aj jeho mladší brat.

Gymnázium v našom meste sa dožíva 45 rokov a konečne má od septembra svoju vlastnú budovu (po bývalej III. ZŠ), kde pôvodne sídlila aj Stredná všeobecnovzdelávacia škola (predchodca gymnázia). Budovu odkúpil BBSK za 7 miliónov od mesta Žiar nad Hronom. Budova si však vyžiadala postupnú rekonštrukciu. V prvom období boli napr. šatne prerobené na 3 nové učebne. Gymnazisti sa vyznamenali aj na 12. ročníku poskytovania prvej pomoci na Memoriáli V. Harineka vo Svidníku, kde boli prví z 22 slovenských družstiev.

Na **obchodnej akademii** (sídliacej v kaštieli) bola po určitých prierahoch do funkcie riaditeľky školy znovu potvrdená pôvodná riaditeľka. Škola má úspechy v súťažiach fiktívnych firiem. Najlepší študenti sa zúčastňujú praxe v Bruseli.

Žiaci **Združenej strednej školy na Ul. Janského** v škol. r. 2003 – 4 mali významné úspechy v súťaži ZENIT v krajskom kole. Na celoštátnom kole školu a kraj reprezentovali žiaci Martin Verböci (získal 2. miesto) a Matej Bartoš.

Združená stredná škola služieb si pripomenula 20. výročie vzniku. V tomto roku založili internetovú kaviareň **IN@ka** v budove školy aj pre verejnosť. V júli mala škola významnú návštevu – v rámci projektu Európskej únie ju navštívila delegácia riaditeľov škôl podobného zamerania zo zainteresovaných štátov (Francúzsko, Nórsko, Dánsko, Taliansko).

STREDOŠKOLÁK :

Takto sa nazýva tradičná akcia profesionálnej orientácie, ktorú organizuje PPP a MsKC pre žiakov 8. a 9. ročníkov ZŠ. Prezentovali sa tu stredné školy zo širšieho prostredia Žiaru nad Hronom veľmi zaujímavou. PPP poskytuje žiakom i možnosť absolvovať testy na profesionálnu orientáciu.

ZÁKLADNÁ UMELECKÁ ŠKOLA :

V septembri oslávila ZUŠ 45. výročie vzniku (- od r. 1959). Napriek úspešnej činnosti školy má v súčasnosti veľké finančné problémy. Proti likvidačnej politike vlády voči ZUŠ-kám sa aj žiarski učitelia zúčastnili protestu pred úradom vlády SR dňa 16. júna. Aj mestský úrad z finančných dôvodov pripravuje presídlenie školy z centra do málo využitých priestorov ZŠ na Ul. Jilemnického. Vznikli obavy z excentrickej polohy tejto školy.

ZUŠ mala od založenia celých 18 rokov riaditeľku Zitu Strnadovú – Parákovú, známu slovenskú klaviristku. Po r. 1977 do r. 1991 bola riaditeľkou Ružena Droppová, potom Eva Šišiaková, Beata Ritterová a súčasťou riaditeľkou je Dana Kravecová. Najstarším odborom je hudobný, v r. 1974 vznikol literárno-

dramatický, výtvarný a tanečný. Oslavy 45. výročia vyvrcholili koncertom žiakov, výstavou prác a recepciou.

**CENTRUM
VOLNÉHO ČASU :**

Po príchode novej riaditeľky sa činnosť CVČ zintenzívnila. V r. 2002 – 3 mali iba 10 krúžkov a 152 členov. Pomenovalo sa CENTRÁČIK. Vyhovujúcejšie pre modernizáciu jeho života sú aj nové priestory.

HISTÓRIA ŠKÔL :

Dejinami školstva nášho regiónu sa zaoberá nová publikácia Michaličku a Vaněkovej z MŠPS, ktorá bola prezentovaná na originálnej výstave v Hliníku nad Hronom dňa 7. októbra. Názov: DEJINY ŽIARSKEHO ŠKOLSTVA.

X.

KULTÚRA

Aj v r. 2004 zostávajú hlavnými organizátormi, koordinátormi i tvorcami kultúry v meste Mestské kultúrne centrum a Pohronské osvetové stredisko, ktoré spolupracujú. Okrem nich prispievajú do kultúry aj Hvezdáreň a planetárium, Centrum voľného času a všetky typy škôl. Najväčšie stánky kultúry – budova

MsKC :

MsKC a Dom kultúry – sú v správe mesta. V tomto roku sa MsKS pretransformovalo na príspevkovú organizáciu. Stalo sa tak od 1. marca 2004. Po zložitom výberovom konaní, ktoré bolo vypísané už začiatkom januára, bola za riaditeľku tejto príspevkovej organizácie vymenovaná Valéria Ferčáková. Novým dramaturgom sa stal Ján Kulich a ekonómkou Anna Fedinová. Stav zamestnancov sa ustálil na počte 22. Názov MsKS sa zaktualizoval na MsKC – **Mestské kultúrne centrum**, vytvorili si nové logo a obsah činnosti zmodernizovali do troch zámerov : 1) Mestské podujatia, 2) Dovážaná kultúra, vystúpenia populárnych umelcov a osobností showbiznisu a 3) Nové projekty. Dotýkajú sa všetkých oblastí vo svojej pôsobnosti – aj knižnice, kina, archeologickej expozície, ZPOZ-u, atď. Riaditeľka v ATV povedala : „Do roka odstúpim, ak sa nepodari v meste oživiť kultúru.“ Za rok 2004 zorganizovali niekoľko zaujímavých podujatí s akcentom na módnosť a atraktivnosť (najmä z oblasti populárnej hudby pre mladšiu generáciu). Pre odbornú verejnosť sa MsKC predstavilo 16. apríla Galaprogramom OD ZNOVA.

POS :

Pohronské osvetové stredisko (POS) zostáva stabilným, tvorivým a najmä v oblasti podpory domácich talentov podnetným zariadením, ale jeho pôsobnosť je regionálna. Tradičnými sú súťaže, prehliadky, tvorivé dielne, školenia, výstavy (Tak píšem ja – celoslovenská súťaž, Rozprávkové javisko, Cineama, AMFO-DIAFOTO, Letné inšpirácie, Deň Rómov, Ars pódium, rôzne výstavy). Úspešné a užitočné je podporovanie záujmovej umeleckej činnosti a ľudových tradícií. Riaditeľkou POS je naďalej Helena Žňavová.

DIVADLO :

Mesto nemá vlastný divadelný súbor dospelých, ktorý v minulosti mal peknú tradíciu. Reprezentantom mesta je Divadielko ATĎ zo ZUŠ-ky (pod vedením Natálie Novotnej). Alternatívne divadlo TAGAKO t.r. oslávilo 5. rok existencie pri MsKC (nacvičilo spolu 12 hier), ale oslabil sa spolupráca s MsKC, a klesá záujem o ich produkciu. Poslednou hrou ROZPRÁVOČKY sa predviedli 20. mája. Z predstavení dovozovej kultúry pre deti bolo bábkové divadlo Anderleho GAŠPARKO najpôsobivejším. Dňa 27. januára ho v DK sledovali deti očarené čistotou a minireálnosťou bábkohry tohoto tradičného divadla.

Pre dospelých a mládež bolo mimoriadnou udalosťou predstavenie Radošinského naivného divadla s hrou GENERÁL v réžii S. Štepku. Hru uviedli s veľkým úspechom, keďže tu bola veľmi citlivo spracovaná téma hrdinu M. R. Štefánika – s nadhľadom a s humorom. Obecenstvo neodradila ani nepríjemná situácia 3. júna, kedy sa predstavenie muselo odložiť, pretože z prederavenej strechy DK tieklo priamo na javisko. Dňa 18. septembra po jej oprave bola sála plná divákov na tomto predstavení. Sympatickým činom roka bolo znovuzrodenie ochotníckeho divadla v Šášovskom Podhradí, ktoré nacvičilo za 2 mesiace a začiatkom mája uviedlo hru F. Urbánka KAMENNÝ CHODNÍČEK.

Na rozhraní medzi divadlom a showbiznisom sú ďalšie podujatia ako napr. zábavný program 19. apríla URAGÁN so skupinou KRÍMEŠ, ktorý aj v meste zožal veľkú popularitu, v novembri to bolo divadlo jedného muža ONE MAN SHOW Miroslava Donutíla z Čiech, úspech malo aj vystúpenie skupiny DRÍŠĽAK.

HUDBA :

Divácky najatraktívnejší bol nový projekt MsKC pod názvom EUFÓRIA na Námestí MS na oslavu vstupu SR do Európskej únie. Počas celého dňa i večer sa tu predstavili skupiny modernej i tradičnej hudby ako napr. Jason, Capoeira, Skraftštrk, Peha, Diabolské husle Berka Mrenicu, Padlášový výber, Sitňan, CHINASKI, atď.

Novým projektom je aj 1. revival festival na Slovensku FREE FEST, ktorý bol 14. augusta na plážovom kúpalisku. Hostami boli hudobníci z Čiech, kde festival má už tradíciu. Úspešní boli dvojníci IRON MAIDEN, E. PRESLEY. Účasť aj pre nepriaznivé počasie však bola veľmi slabá. Nové projekty sú aj FUN TIME a Folkové Vianoce.

Žiarska hudobná jar sa orientovala tiež na populárnu hudbu. V rámci ŽHJ vystúpila tu legendárna pesničkárka Lenka Filipová (13. mája), Jana Kirschner (22. júna), koncertovali aj žiaci ZUŠ a show bubeníkov JUMPING DRUMS v MsKC bola 15. mája.

V rámci Kultúrneho leta v DK vystúpil belgický súbor Pudových tancov. MsKC organizovalo aj tradičné mestské podujatia s novým imidžom (Žiarsky jarmok, Stavanie mája, Mikuláš, Silvester, atď.), pripravovalo disco zábavy, za exkluzívne bolo považované vystúpenie travesty show z Prahy SCREAMERES 19. októbra (Bílá, Zagorová, Vondráčková a i.). Tradičný benefičný koncert Deti detom bol v DK 14. decembra.

VÝSTAVY :

MsKC pripravilo s POS 28. februára vernisáž amatérskych výtvarníkov pod názvom SPÁJA NÁS HRON. Päť autorov (zo Žiaru Ing. Jolana Palajová, zo Zvolena Viola Tužinská, z Tlmáč František Paluška, zo Zlatých Moraviec Mária Debnárová a z Bratislavy Eva Lauková) sa stretáva v plenéri Látky – Polianky, ich tvorba je originálna, prevažne olejomaľby krajiny. Dňa 12. marca bol otvorený JARNÝ SALÓN (tradične org. POS) neprofesionálnych výtvarníkov v MsKC. Vystavovali 18 autori 66 prác. Techniky rôzne : maľba, intarzie, koža, úžitková tvorba, sklomaľba. ZUŠ vystavovala práce žiakov. Netradičné boli výstavy MsKC ako : výtvarné dielo Jiřího Suchého, diela Milana Laluhu, Laca Chudomela, Oresta Dubaya.

V DK v rámci činnosti Archeologickej expozície, ktorú viedla Mgr. Zuzana Denková, stálu výstavu expozície v priebehu roka navštívilo 2 507 návštevníkov – prevažne žiakov. Okrem stálych výstav boli pripravené tieto výstavy : Betlehem – tradičný symbol Vianoc, Premeny odievania, Zbrane a zbroj stredoveku, Divotvorná rieka Hron, Hračky, Pamäť „60“ (k výr. SNP), Zachráňme hrad Šášov (prítomný bol docent Jozef Hoššo, archeológ z UK v Bratislave, aktivita študentov z mesta).

VZDELÁVACIE PODUJATIA :

Archeologická expozícia MsKC pripravila 29. apríla v rámci cyklu Čriepky našej histórie odborný seminár pri príležitosti 40. výročia smrti **Antona Štefánka** a 135. výročia narodenia **Mariána Blahu** za účasti lektorov z Bratislavy, Martina, B. Bystrice. Zo seminára bol vydaný zborník.

POS pripravilo 9. oktobra 2. časť kurzu pre kronikárov miesta a obcí regiónu. Lektorka E. Pančuchová z Martina.
Dom seniorov pre III. vek pripravil akadémiu s prednáškami lektorky Ruženy Utešenej o aktivite a dlhovekosti.

POÉZIA

J. HOMOLU :

V r. 2003 vyšla kniha Slovensko vo víchrici 1945 – 2000 od žiarskeho autora Ing. J. Homolu. Besedu o nej pripravil Miestny odbor Matice slovenskej v r. 2004.

MESTSKÁ

KNIŽNICA

M. CHRÁSTEKA :

V r. 2004 mala Knižnica M. Chrásťka 3 000 registrovaných používateľov, ktorí si vypožičali 80 703 kníh. Okrem plnenia základných povinností knižnica zorganizovala 18 kultúrno–spoločenských podujatí (literárne hodiny pre deti a mládež, zábavné pásma, besedy o dielach Martákovej, Londona, Heviera, Kukučina, Válka, súťaž o najaktívnejšieho čitateľa, informatívne hodiny o knižnici a pod.). Knižnica bola vybavená snímačmi čiarového kódu a zapojená do medzinárodného systému LIBRIS, spĺňa podmienky EÚ. (Pozri Dejiny knižnice v meste Žiar nad Hronom – príloha Kroniky 2004.)

KINO HRON :

V r. 2004 prešlo kino viacerými zmenami. Zmenšil sa počet hraných filmov v týždni, zmenila sa dramaturgia kina, filmový klub bol nahradený projektom FILMOSTRÁDA (premietajú sa najlepšie európske filmy). V súčasnosti kino zápasí s nevyhovujúcim technickým zariadením. Medzi najnavštevovanejšie filmy v r. 2004 patrili : Dvaja pátrači 3D, Harry Potter a väzeň, Schrek, Pán prsteňov a Umučenie Krista (film Mela Gibsona). Kino navštívilo v r. 2004 14 857 divákov.

SÚBORY MsKC :

Záujmová činnosť má už dlhodobejšie súbory Hron, Žiaranka – dych. hudba, Sekera – mužský zbor, Aikido, Capoeira, The bons...

OSOBNOSTI :

Dňa 9. júla mal pohreb známy činovník v oblasti kultúry Ľudovít Oblezer. Umrel vo veku nedožitých 72 rokov.

Pozn. V Sprievodnej dokumentácii ku Kronike 2004 pozri Správu o MsKC za marec – december 2004.

XI.

DUCHOVNÝ ŽIVOT

Nadálej možno konštatovať že konsekráciou nového Kostola Sedembolestnej P. Márie v r. 2001 sa duchovný život mesta obrodzuje. Jeho priestory slúžia celkovej kultúre mesta, ktorého samospráva spolupracuje s predstaviteľmi cirkví a predovšetkým s väčšinovým katolícky orientovaným obyvateľstvom. Rok 2004 je poznačený najmä personálnymi zmenami v rímsko-katolíckej farnosti. Udalosti duchovného významu v časovom slede :

9. január

- **umrel Mons. Štefan Sámel**, ktorý sa vlani dožil 90. rokov. Pohreb bol 13.I. za veľkej účasti veriacich z mesta i širokého okolia. Sv. omšu celebroidal otec biskup Mons. Rudolf Baláž s asistenciou 65 kňazov. Čestnú stráž držali skauti z Prievidze.

Zo životopisu : Štefan Sámel sa narodil 17. septembra 1913 v Horných Opatovciach v chudobnej rodine ako druhé z piatich detí. Za kňaza bol vysvätený 14. júna 1942. Ako kaplán pôsobil v Brezne, Detvianskej Hute, učil na gymnáziu v Prievidzi (venuje sa i skautom), vo Zvolene, v Martine, B. Bystrici, Detve a od r. 1958 je farárom v Jastrabej celých 26 rokov. Ponúkaný biskupský stolec v r. 1972 rázne odmieta už i tak poznačený jednoročným väzením v r. 1951 (za prácu medzi mládežou). Od r. 1984 (hoci na dôchodku) sa v meste Žiar nad Hronom ďalej venuje pastorácii, kým mu to dovoľovalo zdravie. 90. roku sa dožil už na vozíčku v opatere svojej mladšej sestry Milky a netere Evky. Výstižne o ňom povedal jednoduchý človek : „Veď on bol skoro ako biskup“. (Pozri článok Knieža pokoja a lásky v Sprievodnej dokumentácii ku kronike.)

24. apríl

- **prehliadka speváckych zborov** žiarskeho dekanátu (z Lovče, Lovčice – Trubína, Ihráča – Nevoľného, Piteľovej, Kremnice, Jastrabej, Dolnej Trnávky, Žiaru nad Hronom). Mesto reprezentovali dva chrámové zbory – Holúbky z Kríža a OMD Gloriam. Koncert za veľkej účasti obecnstva bol v Kostole Sedembolestnej P. Márie.

23. máj

- **vysvätenie MUDr. Štefana Paľúcha za diakona** v Kostole Sedembolestnej P. M. biskupom Mons. R. Balážom za účasti 40 kňazov a veľkého množstva veriacich. Nový diakon sa profesionálne venuje intenzívnej medicíne v NsP v Žiari nad Hronom.

13. jún

- **rehoľná sestra** Kongregácie Dcér Božej Lásky (F.D.C.) **Sylvia Hlaváčová**, ktorá pôsobila v Žiari nad Hronom od r. 1999 do augusta 2004, sa dožila 80 rokov. Je rodáčkou z Chynorian. Po pobyte v kláštore a vyštudovaní učiteľskej akadémie pôsobila ako učiteľka v Prievidzi. Akcia „K“ (= rušenie kláštorov za socializmu v r. 1950) kruto zasiahla do jej života. Z rehoľníčky sa nútene stala zablatená repárka na štátnom majetku a šička bielizne v Ivánke, potom v Čechách vykonávala fyzicky náročnú prácu v textilke na spracovanie ľanu a od r. 1956 v Ústave sociálnej starostlivosti pre mentálne postihnuté ženy vo Vranom prešla

od skladníčky cez účtovníčku k jej blízkej práci – za vychovávateľku, neskôr je vedúcou ústavu. V r. 1990 bola už provincionálnou predstavenou v Charitnom dome v Rubani. Ani trpké životné skúsenosti v nej nezničili to, čím bola v našom meste napriek vysokému veku táto šíriteľka Pánovej zvesti známa – láskou, obetou, úsmevom.

- 19. jún** - žiarsky rodák **Andrej Ďuriček** bol vysvätený za kňaza v B. Bystrici. Primičnú omšu mal 27. júla v Kostole Povýšenia sv. Kríža. Už v auguste odišiel ako misionár do Belehradu.
- 2. júl** - z farnosti odchádza **dp. E. Frindt**, ekonóm, na Donovaly
- 4. júl** - rozlúčili sme sa aj s kaplánom **dp. Mirkom Sličanom**, presne rok po jeho nástupe vo farnosti. Bol obľúbený pre svoju milú, skromnú povahu, pokoru a ochotu.
- na jeho miesto sa vrátil už ako novokňaz **dp. Miroslav Svrček**
- 4. september** - cca 60 účastníkov mal 5. ročník turistického prechodu Gráfovskou k obrázku P. Márie a ku krížu v katastri bývalej obce Horné Opatovce. Poľovnícke združenie KOLAČINA im pripravilo výborný guláš. Organizátor OZ H. Opatovce.
- 11. – 18. september** - v Žiari nad Hronom pripravili 4 pátri redemptoristi pod vedením pátra Ivana Flimela **MISIE**. Osobitné pohovory boli pre ženy, mužov a mládež. 18. septembra vysvätili nový misijný kríž pri Kostole Sedembolestnej P. M.
- 15. september** - v Kostole sv. Vavrinca zorganizovalo OZ H. Opatovce sv. omšu. Hlavný celebrant bol dp. Jozef Kuna z Host'oviec spolu s 2 kňazmi. Účastných bolo cca 400 veriacich z rôznych kútov Slovenska, z Host'oviec prišla skupina krojovaných žien a dychovka Žikavanka. Ako hostia boli prítomní aj primátor Mgr. I. Černaj, viceprimátor Mgr. R. Zat'ko, predseda predstavenstva ZSNP Ing. J. Pittner, Dr.h.c. Po omši bolo stretnutie rodákov. V r. 2004 sa na kostole reštaurovala tretina fasády a fixovala sa veža. Obnova tejto kultúrnej pamiatky si vyžaduje sústavnú pozornosť.
- 25. september** - zástupcovia veriacich zo Žiaru nad Hronom sa zúčastnili na pohrebe MUDr. Antona Neuwirtha (býv. veľvyslanec vo Vatikáne) v Bojniciach. V r. 2002 a 2003 bol host'om v našom meste.
- 26. september** - po osemročnom pôsobení odchádza na vlastnú žiadosť dekan **dp. ICLic. Ján Minárik** (do Trenčína). Jeho osobnosť sa natrvalo zapísala do dejín mesta ako staviteľ Kostola Sedembolestnej P. M. Kostol bol postavený za 2 roky (1999-2001) v sídliskovej časti mesta, kde dlhé roky absentoval. (Pozri Kroniku 2001.)

Zo životopisu : Narodil sa 10. júna 1955 v Bánovciach, kde aj na gymnáziu maturoval v r. 1973. Keďže nebol priaznivý čas na výkon kňazského povolania, čakal 7 rokov na prijatie na Bohosloveckú fakultu v Bratislave. Vysvätený bol r.

1985. Kaplánom bol 3 roky v Novej Bani, farárom 3 roky v UPanke a 4 roky v Slovenskej Lupči. V kňazskej službe vrátane dekanstva v Žiari nad Hronom pôsobí 19 rokov. Licenciát cirkevného práva získal štúdiom v poľskom Krakove (ICLic). Rozhodnutie postaviť kostol v novej časti mesta Žiar nad Hronom, ktoré bolo socialistickou vládou predurčené za ateistické mesto, realizoval aj napriek anonymným vyhrážkam smrťou, napriek neochote starokrížanov, s problémami pri výbere projektu (bolo ich 7) a pozemku, pri zásadných – podľa jeho návrhov racionálnych úpravách projektu (zmena projektu strechy, riešenia energií – jeho úpravami sa ročne ušetrí 200 000Sk len na kúrení, presadil adekvátnejší návrh na oltárnu výzdobu t.j. drevené súsošie piety namiesto finančne nákladnej abstraktnej maľby), ďalej riešil zariadenie, lavice, krížovú cestu, organ. Samozrejme s neustálymi problémami zohnať financie. Najviac pomoci poskytoval páter E. Černaj (autor idey kostola) zo zahraničia (spolu sa im podarilo získať podporu i návštevu v meste honorárneho konzula z Kalifornie Lea Danihelsa), ZSNP, mestská samospráva, zbierky veriacich (podporili i neveriaci). A tak vypätím všetkých síl sa kostol podarilo postaviť za 2 roky, čo je v súčasnej kríze spoločnosti priam zázrak. (Pozri článok v My žiare v Sprievodnej dokumentácii ku kronike.) Kostol podľa jeho úmyslu naozaj slúži celému mestu a jeho kultúre – konajú sa v ňom koncerty (i gospel z USA), stretnutia, slávnosti, ekumenické pobožnosti, charitatívne podujatia. Do mesta prišli i rehoľné sestry. Dvakrát prebehli misie. Zriadené boli kaplnky v nemocnici, cirkevnej ZŠ, domove dôchodcov, na cintoríne bol vybudovaný Pamätník nenarodeným deťom.

1. október

- banskobystrický biskup Mons. R. Baláž v Kostole Sedembolestnej P. M. **inštaloval nového dekana Mgr. Miroslava Hlaváčka**, rodáka z neďalekej Slaskej. Prichádza z farnosti v Hriňovej. Po maturite a vojenskej službe 2 roky pracuje v ZSNP (1986-8). Na Bohosloveckej fakulte v Bratislave študoval v r. 1988-93. Kaplánom bol 1 rok v Martine, 2 roky v Novej Bani, od r. 1996-99 je správcom farnosti v Chalmovej, Čereňanoch, Oslanoch, potom 5 rokov v Hriňovej. V Žiari nad Hronom sa prejavil činorodo, keďže hneď začal s rekonštrukciou budovy fary, ktorá je jednou z najstarších a dosť zanedbaných stavieb v meste. Nový dekan bol predstavený i cez mestskú ATV. (Pozri Hlasy z Kríža v Sprievodnej dokumentácii ku kronike.)

december :

- dňa 22. decembra cirkevná ZŠ a zbor Holúbky z Kríža už tradične pripravili ŽIVÝ BETLEHEM na Námestí MS

- zbierku hračiek a sladkostí od veriacich pre deti zo sociálne slabých rodín rozdělili kňazi a rehoľné sestry do 130 balíčkov a rozniesli ich do rodín

- cirkevná ZŠ pripravila 25. decembra jasličkovú slávnosť v Kostole Sedembolestnej P. M.

- deti a mládež eRka tradične koledovali v rodinách. Zbierkou 26 500 Sk prispievajú na výstavbu vzdelávacích centier v Keni, Sudáne a Ugande

- duchovný život komunity veriacich rím. – kat. náboženstva sa upevňuje aj aktivitami športového charakteru. Vo vianočnom čase to bol už 2.ročník futbalového turnaja dekanátu Žiaru nad Hronom. Inokedy sa veriaci stretávajú pri hudbe, tanci či na turistike

- spev. zbor Holúbky z Kríža sa už 9. rok aktivizuje v organizovaní celodiecéznych stretnutí ľudí dobrej vôle, ktorí nesúhlasia s vraždením nenarodených detí. Ich program pod názvom Nechajte maličkých žiť t.r. bol v dekanáte Detva

V kalendárnom roku 2004 farský úrad registruje :

- počet krstov – 111 (dievčat 60, chlapcov 51)
- počet sobášov – 35 párov
- počet pohrebov – 76 (žien 35, mužov 41)
- birmovka t.r. nebola

XII.

ZDRAVOTNÍCTVO

Podrobnejšie informácie o NsP v Žiari nad Hronom pozri Kroniku 2003.

ZMENY V NsP v r. 2004 :

- v januári dostalo neurologické oddelenie NsP od nemeckého sponzora 15 polohovateľných postieľ a 25 novorodeneckých postieľok

- vo februári bola na chirurgickom oddelení zriadená septická časť (liečba hnisavých ochorení). Pre stomatikov (pacientov s umelým vývodom) bola zriadená STOM poradňa.

- verejná súťaž VÚC (vyhlásená 10. marca) na odpredaj budovy bývalej polikliniky (1 520 m² za 18 miliónov Sk) bola ukončená predajom tejto budovy firme SLOVEKO REAL z B. Štiavnice za 16 100 000 Sk. Financie majú byť použité na modernizáciu NsP.

- NsP získalo cez VÚC diagnostický sonografický prístroj na rôzne druhy ochorení za 5 541 000 Sk

- už v marci na chirurgickom oddelení používajú laserovú metódu aj pri operáciách kŕčových žíl (po Košiciach je to druhé pracovisko v SR), ktorá má mnoho výhod : skraca sa doba liečby (PN len 0-3 dni), výborný je estetický vzhľad a riziko infekcie je minimálne. Lekárov v Žiari nad Hronom vyškoliť odborníci z Čiech.

- od UNICEF-u bol žiarskemu pôrodnickému a novorodeneckému oddeleniu ako 15. nemocnici na Slovensku udelený štatút BABY FRIENDLY HOSPITAL. Udeľuje sa v krajinách, kde sa poskytuje kvalitná starostlivosť.

- po veternej smršti (19. júna) trvala oprava strechy NsP celý týždeň (za cca 500 000 Sk)

- od 1. júla sa v NsP zaviedla špeciálna ambulantná starostlivosť tzv. jednodňová chirurgia (napr. operácie prietrží, kŕčových žíl, tumorov a gynekologické zásahy). Pacienti sa doliečujú doma.

- od augusta sa zavádza nový spôsob výživy pacientov. Ide o tzv. entrálnu (umelú, tekutú, energeticky bohatú) výživu. V poradí je to 7. NsP na Slovensku. Ide o európsky štandard.

- od septembra 2004 sa v NsP otvorili nové ambulancie : endokrinologická, diabetická a detská gastroenterologická

- v septembri bola dočasne uzavretá transfúzna stanica (do konca januára 2005) pre rekonštrukciu

- NsP získala nové sonopristroje

- v októbri prevzala žiarska NsP poskytovanie liečebno – preventívnej starostlivosti aj za zrušenú nemocnicu v Kremnici
- v októbri bol zaznamenaný neoficiálny pokus o kúpu NsP súkromnou spoločnosťou z Bratislavy za 190 miliónov Sk, hoci NsP podľa jej riaditeľa má hodnotu 560 miliónov. Ponuka nebola akceptovaná. NsP začala zriaďovať neziskovú organizáciu. Na tému tejto transformácie bol 29. októbra workshop. BBSK dňa 3. noembra vznik neziskovej organizácie NsP v Žiari nad Hronom schválilo.

- aj v žiarskej NsP sa v novembri začalo odoberanie pupočníkovej krvi pri pôrode. Keďže bunky takejto krvi sú krvotvorné, môže byť použitá pri transplantáciách závažných ochorení dieťaťa v budúcnosti (až v prípadoch 50 chorôb napr. leukémia...). Odbery sa skladujú v Bratislave pri teplote –160 stupňov celzia.

- 9. decembra MsZ vzalo na vedomie vznik NsP ako neziskovú organizáciu a schválilo vstup mesta do nej

- **dňa 22. decembra poslanci samosprávneho kraja v B. Bystrici** na základe výberového konania na správcovstvo NsP, n.o. **rozhodli o správcovi NsP v Žiari nad Hronom (zvíťazil projekt bratislavskej neziskovej organizácie**, ktorej šéfom je p. Vladimír Balogh). Zamestnanci NsP v Žiari nad Hronom na protest proti „netransparentnosti a neobjektívnosti rozhodovania 7-člennej komisie, v ktorej nemal zastúpenie ani jeden odborník, iba zástupcovia politických strán“ (citát z protestu) vyhlásili štrajkovú pohotovosť (počas normálnej prevádzky čierne stužky na odev). Protestoval aj primátor mesta Mgr. I. Černaj. Zo 4 žiarskych poslancov vo VÚC sa 3 zdržali (22. decembra) hlasovania, za bol p. poslanec Ing. V. Valent. O situácii informovali viaceré slovenské médiá.

- koncom roka získala NsP nové vozidlo s moderným prístrojovým vybavením za 2,5 milióna korún pre záchrannú službu

PREMENOVANIE ŠZÚ : Od 1. januára 2004 sa Štátny zdravotný ústav premenoval **na Regionálny úrad verejného zdravotníctva (RÚVZ)** so sídlom v Žiari nad Hronom.

ZVÄZ DIABETIKOV : Zväz diabetikov v Žiari nad Hronom má t.č. 106 členov. Skúsenosti zo spôsobov liečby si vymieňali na stretnutí 19. júna.

DEŇ NARCISOV : Verejno – prospešná zbierka organizovaná Ligou proti rakovine ako 8. ročník sa uskutočnila 2. apríla. Tejto aktivity sa v meste ujali študenti gymnázia. 50 študentov pripínalo symboly narcisov dobrovoľným darcom. Vyzbierali 72 000 Sk.

ŽIAR VÍŤAZOM : Družstvo dobrovoľných zdravotníkov ČK zo Žiaru nad Hronom na XII. ročníku Memoriálu MUDr. V. Harineka vo Svidníku obsadilo 1. miesto medzi 22 družstvami. Súťažilo sa v záchranárskych technikách. Svedčí to o kvalitnej činnosti členov Červeného kríža v Žiari nad Hronom. Regionálne kolo mladých zdravotníkov sa konalo v Žiari 27. apríla. Na celoslovenskej súťaži ČK v poskytovaní prvej pomoci družstvo Žiaru nad Hronom získalo 5. miesto.

Obidve družstvá prijal primátor mesta v obradnej sieni so zápisom do Pamätnej knihy.

**AKTIVITY
ŽIARSKYCH
ZDRAVOTNÍKOV :**

Dňa 25. marca 2004 sa už tradične konal XIII. ročník DNÍ PRIMÁRA STRAKU – celoslovenská vedecká konferencia. Dňa 17. septembra sa konal IV. ročník ŽIARSKÉHO SESTERSKÉHO DŇA.

**PLAKETY
MUDr. JANSKÉHO :**

V r. 2004 boli odovzdané plakety MUDr. Janského dobrovoľným darcom krvi :

- bronzové – 31
- strieborné – 31
- zlaté – 14
- diamantové – Adolf Tatár, Jozef Kmet'

DETSKÉ JASLE :

Detské jasle mali už priveľké finančné náklady pre rozpočet mesta. Sústavne sa aj znižoval počet miest (20). Z týchto dôvodov sa DK sťahovali do budovy MŠ Ul. Sládkovičova od 1. septembra 2004. Počet miest sa ustálil na 15.

XIII.

ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

V marci 2004 bola v Hutníku č. 6 zverejnená správa o aktuálnej situácii kvality ovzdušia v žiarskej oblasti. Podľa nej je kvalita ovzdušia charakterizovaná naďalej ako SLABÉ ZNEČISTENIE.

Zo správy odboru životného prostredia ZSNP, a.s. za r. 2003 vyplýva, že za skupinu spoločností ZSNP boli celkové emisie znečisťujúcich látok o 1 125 ton vyššie ako v r. 2002. Zvýšenie emisií je v dôsledku rozšírenia výroby hliníka v Slovalcu, a.s. ako aj zvýšené využívanie taviacich pecí vo Foundry. V súčasnosti (marec 2004) je situácia stabilizovaná. Zníženie emisií SO² súvisí s prevádzkou novej kogeneračnej techniky a zvýšeným podielom spaľovania zemného plynu. Monitoring zabezpečoval ŠZÚ v Žiari nad Hronom. Priemerné ročné koncentrácie sledovaných znečisťujúcich látok sú výrazne nižšie, ako sú limity.

Porovnanie priemerných ročných hodnôt koncentrácií v µg⁻³ od r. 1991 v meste :

Znečisťujúca látka	1991	1993	1995	1998	2000	2002	2003	Ihr=
SO ²	22,2	39,6	13,2	16,8	6,3	1,85	4,29	60 µg.m ⁻³
Prach	44,6	32,4	19,6	19,8	17,8	17,08	17,54	60 µg.m ⁻³
Fluoridy	2,54	2,2	1,38	0,83	0,82	0,59	0,43	1 µg.m ⁻³
NO _x	24,6	27,0	22,9	18,4	15,0	15,83	13,97	80 µg.m ⁻³

KALOVÉ POLE : V súčasnosti je predpoklad likvidácie alkalickej vody v kalovom poli na 10 rokov, kým sa vody ekologicky upraví a budú sa môcť vypúšťať do Hrona. Následne by sa mala celá skládka skultivovať tak, aby splynula s okolím. V r. 2004 sa v 2. etape spracovania alkalickej vody vystavala jej technologická časť. Riešenie je zložité, uvažuje sa o novom projekte.

ZELEŇ : Výsadba zelene Slovalcom, Mlyňanmi a mestom v r. 2003 je t.r. často kritizovaná obyvateľmi ako neodborná a bez zabezpečenia dostatočnej zálievky, čo spôsobilo jej značné poškodenie. Objektívne však treba brať do úvahy mimoriadne vlnajšie sucho a fakt, že časť sadeníc, ktoré Slovalco dostalo už takmer odumreté, nemalo šance na život. Vysadené boli pokusne a časť z nich sa uchovala. Na jeseň 2004 sa začalo rozsiahle opíľovanie stromov a kríkov v meste Technickými službami. Opíľujú sa i tie, ktoré obyvatelia svojvoľne vysadili na pozemkoch mesta.

ODPAD : Separácia odpadu, ktorá bola zavedená v r. 2003, nenachádza u obyvateľov veľký dosah. Vyžaduje to neustálu propagáciu a výchovu. Na zber nebezpečného odpadu (batérie, PC, výbojky, sporáky, oleje, laky, rozpúšťadlá, atď.) mesto zabezpečilo špeciálnu firmu. Pripravuje sa zásadná zmena v zbere odpadu od 1. januára 2005 podľa novej filozofie : „Plat' podľa toho, koľko vyhadzuješ.“ MsZ, mesto, TS začali rozsiahlu propagáciu už koncom r. 2004. Dňa 16. decembra 2004 boli informovaní

predsedovia bytových spoločenstiev o tomto „množstevnom“ zbere a príprave zmlúv byt. spoločenstiev s Technickými službami. Jednou z motivačných zmien je aj zásada, že za separovaný odpad sa platiť nebude.

XIV.

ŠPORT

Vznik Mestského športového klubu (MŠK) Žiar nad Hronom pozri Kronika 2003.

Aj v r. 2004 MŠK ZH sledoval hlavnú úlohu: udržať, podporovať a rozširovať všetky športové aktivity v meste. Účelne a transparentne ich financuje s prioritou podpory mládežníckeho športu. V r. 2004 pôsobilo v MŠK týchto 20 klubov s počtom 1 147 členov (prevažne mládež): atletika, basketbal, cyklistika, futbal, hokej, karate, kulturisti, moderná gymnastika, rekreačná telesná výchova a šport, stolný tenis, šach, tenis, turisti, vodáci a rafting, volejbal, plavci, strelci, Thai-box fighters, aikido, telesne postihnutí – Victória. V rámci celoslovenských súťaží najkvalitnejšie výsledky dosahovali t.r. volejbalisti, basketbalisti, hokejisti.

Za r. 2003 a 2004 sa podarilo stabilizovať a rozvinúť šport v meste. Vďaka patrí Slovalcu, ZSNP, TS aj menším sponzorom.

NAJÚSPEŠNEJŠÍ U PRIMÁTORA :

Dňa 20. januára 2005 boli primátorom mesta v obradnej sieni MsKC prijatí 49-ti najúspešnejší športovci mesta za rok 2004.

Dňa 5. mája 2005 sa konalo slávnostné vyhlásenie výsledkov ANKETY – **Najúspešnejší športovec roka 2004 v regióne Žiar nad Hronom**. V regióne za najúspešnejších zo Žiaru nad Hronom sú vyhlásení :

Marcela Lukáčzová z futbalového družstva žien (dokonca za najlepšiu hráčku žien na Slovensku),

Zuzana Bahútová z klubu karate – dorast,

Marián Gajdošík z atletického klubu – trojskokan,

Michal Páleník – futbalový strelec,

Družstvá: volejbalistiek – žien (extraliga) a basketbalu – mladší žiaci,

Osobnosti: Milan Nemeč – tréner družstva žiakov vo futbale,

Juraj Maxián – 25 rokov úspešný tréner futbalistov,

Ladislav Bárdi – od r. 1985 úspešne pôsobí vo volejbalovom klube,

Marián Grúber – aktívny v športovej streľbe

Pozn. O najúspešnejších športovcoch pozri Sprievodnú dokumentáciu ku Kronike 2004.

FUTBAL :

Futbal je stále ostro sledovaný šport. T.r. v meste oslavuje **75. výročie** jeho organizovanej činnosti, ale práce teraz prežíva svoj zostup v popularite, keďže mužstvo ZH znovu hrá v III. lige. Nádejou futbalu sú žiaci športových tried ZŠ na Janského ul. Ich družstvo postúpilo do najvyššej žiarskej súťaže – do I. ligy. V sezóne 2003 – 4 z 26 zápasov vyhrali 24. Trénerom a iniciátorom športových tried je Mgr. Miloš Foltán.

Dňa 9. januára 2004 navštívil naše mesto prezident Slovenského futbalového zväzu František Laurínek. Stretol sa s predstaviteľmi mesta a MŠK. Potvrdil záväzok participácie SFZ na investíciách pri projekte umelého trávnikára (4 milióny na dofinancovanie diela), ale aj pri budovaní jednej umelej hracej plochy pri ZŠ na

Janského ul. Dňa 16. júla bolo ustanovené nové vedenie FK MŠK v Žiari nad Hronom. Čestným predsedom klubu je primátor mesta I. Černaj, prezidentom ekonóm Juraj Gallo, členmi výkonnej rady sú I. Rozenberg, D. Greguš, D. Bosák, J. Žiak, P. Mužík, M. Fungáč, M. Priebera, J. Barniak. Ich cieľom je znovu získať priazeň divákov a silného sponzora.

Mužstvo

V III. lige :

Pred jarnou odvetou bolo na 3. mieste. Na konci jesennej časti zimujú na 7. mieste. Po slabšom začiatku sa začali tlačit' na vyššie miesta. V ťažkej jeseni sa vytrácali osobnosti FK do vyšších súťaží a na „kúpu“ drahých hráčov nie sú financie. Dôraz sa kladie na vlastných odchovancov. Priemerný vek hráčov je nízky – 21,9. Za najlepšieho strelca v jeseni bol vyhlásený Michal Páleník. Po 5-ročnom pôsobení v ZH odchádza Ondrej Číž do prvoligového tímu AS Trenčín (od 1. januára 2005). Hráč Ľubomír Michalík sa v jeseni zúčastnil zápasov v Rumunsku za SsFZ. Trénerom mužstva je František Karko, asistent Peter Jankech, vedúci mužstva Vl. Jáni, masér I. Beňo, manažér D. Greguš.

Družstvo

žiakov :

Hrá v najvyššej žiackej súťaži v I. lige mládežníckeho futbalu SR, kde t. r. vybojovali 2. miesto. Žiaci 9. ročníka ZŠ Juraj Volf a Ľubomír Urgela sa dostali do reprezentácie SR. V medzinárodných turnajoch v Prievidzi a v Leviciach žiaci MŠK ZH vyhrali. Pedagog – tréner Miloš Foltán bol ocenený ako najlepší tréner mládeže za r. 2004 v SsFZ.

Žiaci v Nórsku :

Slovalco a.s. vyslalo dňa 21. júla na reprezentáciu SR žiakov zo Žiaru nad Hronom na európsky mládežnícky turnaj NORWAY CUP, kde hralo za NORKS HYDRO. Išlo už o 32. ročník, v ktorom hralo 1 450 tímov zo 40 krajín sveta. V skupine 14-ročných Žiarčania vybojovali 17. miesto (za účasti 180 družstiev).

Ženský futbal :

Družstvo žien ako majster SR výborne reprezentovalo SR a ZH aj v európskom futbale. 4. ročník UEFA Ženský pohár sa hral aj na ihriskách v Žiari a v Ladomerskej Vieske. Účasť malo 45 družstiev. Ženy zo Žiaru vybojovali 4. miesto za 1. Kazachstanom, 2. Českom, 3. Bulharskom. T.r. sa majstrom SR stali ženy družstva Slovana Bratislava, ale FK MŠK ZH sa pripravuje znovu zaútočiť na 1. miesto v lige.

Z histórie

futbalu

v meste :

Futbal sa v meste začal organizovať v r. 1919. Jeho prvými organizátormi a propagátormi boli mladí kňazi a rehoľníci sídliači v kaštieli. Prvý „štadión“ bol pri vodárenskej veži, neskôr „medzi vodami“. Prvý zaznamenaný zápas Sv. Kríž nad Hronom prehral 3:0 s Kremnicou v r. 1928. Futbal sa stával súčasťou nedeľných popoludní. Prvým kapitánom mužstva bol holič Peter Henč. Oficiálne ihrisko (neďaleko dnešného športového areálu) vzniklo v r. 1932, kde sa prvý zápas skončil remízou 1:1 s Kremnicou. Zaujímavú príchut' mali zápasy s Hornými Opatovcami, ktoré mali v tom čase kvalitné mužstvo. Stagnácia bola počas vojny. Za nestora futbalu v povojnových rokoch možno považovať **Jozefa Ľuptáka**. Vychoval niekoľko prvoligových hráčov, postavil nový štadión v r. 1952. Po zániku ŠK Sv. Kríž nad Hronom bol založený SOKOL JRD Sv. Kríž, neskôr TJ Baník Žiar nad Hronom, ktorý až do r. 1964 hrával v I. triede krajských súťaží. Po zostupe do okresnej súťaže sa mužstvo omladzuje a v r. 1961-2 je znovu v krajskej súťaži. Baník ZH sa premenúva na TJ ZSNP. Veľa brigád sa odpracovalo na stavbe ďalšej trávnej plochy – slúži dodnes. K úspechom v kraji

prispejú vynikajúci futbalisti: R. Takáč, M. Putiš. Doteraz sa za najväčší úspech považuje účinkovanie futbalistov TJ ZSNP v I. SNL od r. 1970 – 1977 (tréner Michal Baránek z Bratislavy). V r. 1974 mali účasť aj na semifinále Slovenského pohára, kde prehrali iba so Slovanom Bratislava (tréner Vengloš).

Aj dorastenecké družstvo pod vedením Juraja Maxiána patrilo viac rokov k popredným celkom v najvyššej dorasteneckej súťaži na Slovensku (1975-76). Najväčší úspech bolo 2. miesto v I. lige (vypadli z nej r. 1978-9).

Dorast aj dospelí mali A aj B družstvo (v súčasnosti B družstvo prebrali futbalisti Ladomerskej Viesky).

V období úspechov sa poriadali propagačné zápasy pod názvom STRETNUTIA PRI HRONE v r. 1971, 3, 4, 5 (herci proti bývalým reprezentantom SR, herci Prahy – herci Bratislavy, herci – tréneri, bývalí reprezentanti Maďarska a ČSR). Hlavným organizátorom bol Ing. Eduard Krajčír (poznal K. Poláka). V r. 1978-9 ZH prehralo 0:1 s Dynamom Drážďany z NDR. Pokles výkonov nastal v 80. rokoch 20. storočia. V r. 1989 sa v ZH stretli majstri Európy 1976 s výberom Európy (10 000 divákov, prenos TV). V rokoch 1982-91 Slovsport nedosahoval dobré výsledky. Až návratom športu pod ZSNP ako Satelitšport sa situácia zlepšila. Od augusta 1997 sa Satelitšport mení na ŠK ZSNP (riaditeľ Ing. Ján Karul).

Od r. 1996-2003 bol prezidentom FK ZSNP Ing. Jozef Zúbrik (t.r. sa dožíva 55 rokov). Vybojoval 3 postupy do II. ligy, 2 víťazstvá v III. lige a prvýkrát sa zoskupilo družstvo žien – futbalistiek.

Začiatok veľkých úspechov žien bol v r. 1998, kedy sa v Žiari rozhodovalo o majstrovi SR. Najpohľadnejší futbal mužov za posledné roky sa asi hral v r. 2002/3, kedy bol Žiar na čele III. ligy. Mohol sa znova ocitnúť v II. lige, ale rozpadom ŠK ZSNP pri príchode Penty (fin. skup.) do ZSNP sa skončila dovtedajšia rozšafná podpora futbalu a dobre plateným hráčom z rôznych končín SR (z vlastných odchovancov boli len 3 hráči). Vzniklo MŠK a nastali veľké zmeny personálne i finančné. MŠK ZH zracionalizoval a zreálnil možnosti žiarskeho futbalu a odstúpil z účasti v II. lige z ekonomických dôvodov. T.č. sa teda hrá v III. lige, prevaľa hráčov je z domácej liahne.

(Spracované podľa série článkov Milana Barniaka v My Žiare.)

Dňa 2. decembra 2004 umrel Ernest Bystričan – brankár futbalového mužstva v ZH, tréner 10 r. charizmatická osobnosť futbalu v meste. Dlhoročný funkcionár vo futbalových zväzoch Pavel Vanko sa v r. 2004 dožil 60-ich rokov.

HOKEJ :

V sezóne 2003-2004 mužstvo HK MŠK skončilo v tabuľke II. ligy na 5. mieste, čo bolo sklamaním, keďže začiatok bol nádejný. Významné úspechy boli zaznamenané v jesennej – zimnej časti. V novembri boli na 1. mieste, v decembri na 2. mieste v tabuľke II. ligy. Trénerom od 1. augusta je Juraj Pažický, manažérom Ján Bitala. Dorastenci HK hrajú v I. lige. V priebehu roka sa odohralo niekoľko zaujímavostí na zimnom štadióne:

- 21. februára sa konal hokejový turnaj Žiarskeho Podhoria, ktorý vyhralo mesto Žiar nad Hronom (najlepší strelec gólov bol člen MsP Rozinaj a obetavým povzbudzovateľom bol viceprimátor R. Zatl'ko)
- 29. februára bol karneval na ľade s účasťou až 114 masiek
- 12. marca sa odohral priateľský hokejový zápas mužov medzi Žiarom nad Hronom a univerzitným družstvom z USA KENTS HILL SCHOOL (v jeho tíme hrali aj 2 Slováci). Zápas mal veľmi dobrú úroveň, hoci Žiar prehral 5:8
- 13. októbra Žiar prehral 2:7 proti maďarskej reprezentácii do 20 rokov
- v jeseni sa pokračovalo v oplášťovaní štadióna

VOLEJBAL : Extraliga žien dosiahla v sezóne 2003-4 tretie miesto. Podobne 3. miesto získali aj juniorky, ktoré hrajú v I. lige. Obhajoba bronzu extraligistiek v sezóne 2004-5 skončila po viacerých zdravotných problémoch hráčok na 4. mieste v tabuľke. Dobré podmienky na plážový volejbal sa vybudovali na plážovom kúpalisku. Populárnym moderným športom sa stáva **streetbal**, ktorého 8. ročník sa konal 19. júna za účasti 34 družstiev v 5 kategóriách a množstva divákov. Vlnajšie prvenstvo obhájilo žiarske Slovalco v hlavnej kategórii. Pre deti tu boli i zábavné sprievodné akcie a rôzne atrakcie (šmykačka, lezenie po stene, motocros). Volejbalový turnaj 4 družstiev sa uskutočnil aj v Šášovskom Podhradí. V máji mikroregión Žiarske Podhorie zorganizoval volejbalový turnaj v Janovej Lehote.

BASKETBAL : V dňoch 30. apríla – 2. mája sa v Žiari nad Hronom odohrali Majstrovská Slovenska v basketbale mladších žiakov. BK MŠK Žiar nad Hronom pod vedením trénera Miroslava Grznára obhájil znovu titul Majster SR. Hráči M. Šály, Š. Jombík, R. Nemeč, A. Gašparík, T. Glab, M. Vája, F. Kováč, T. Nemček, M. Kysela, V. Obert, P. Kollár, R. Grznár (vyhlásený za najlepšieho hráča), M. Kukučka, M. Baniari, L. Fajčík boli prijatí aj s minibasketbalistami, ktorí pod vedením R. Pittnera a N. Nagyho získali strieborné medaily v Leviciach na MS, primátorom mesta.

ATLETIKA : V úvode spomínaný Marián Gajdošík z atletického klubu MŠK (-trojskokan) získal na majstrovstvách Slovenska 3. miesto, je majstrom kraja. V meste sa atletika prezentuje najmä behom pri rôznych príležitostiach:

- 2. apríla v parku Beh oslobodenia mesta – 16. ročník, účasť 396 pretekárov. Z mesta boli víťazi len medzi žiakmi a dorastencami (Jana a Petra Čitáriová). V hlavnej kategórii mužov už po 4. raz zvíťazil Ján Križák zo Skalice
- 12. júna sa ako majstrovstvá SR organizoval Žiarsky polmaratón (trasou Lutila – Slaská 21 100 m) už XII. ročník. V rekordnej účasti 89 bežcov bol víťazom Róbert Rolko zo Žiliny (čas 1 hod. 11'48)
- 28. augusta bol 3. ročník Behu do vrchu pri oslavách 60. výročia SNP
- 30. decembra Silvestrovský beh – t.r. asi poslednýkrát, bolo málo účastníkov
- v krajských súťažiach žiakov v behu na 600 m bol prvý J. Černák, zo žien bola úspešná M. Najšelová (beh na 1 500 m)

KARATE : Primátor mesta prijal v obradnej sieni ku 30. výročiu založenia klubu karate v meste najúspešnejších reprezentantov. Záujem o klub najmä u dievčat stúpa. Na európskej súťaži mládeže získali striebro D. Tatárová a bronz Z. Bahúlová. D. Tatárová získala aj v medzinárodnej súťaži 2. miesto, v zápase KUMITE na majstrovstvách Slovenska bola druhá.

PLAVCI : V krytej plavárni mesta sa konajú významné plavecké podujatia. Vo februári tu bol míting priateľstva plavcov, kde štartovalo 100 pretekárov z Beogradu, B. Bystrice, B. Štiavnice a Žiaru nad Hronom. V máji súťažili žiaci ZŠ-kári, potom stredoslovenská oblasť a iné súťaže. Plavecký klub Žiaru – Delfín má vždy takmer vo všetkých disciplínach svojich víťazov (E. Štefancová, O. Straka, A. Janček, X. Janeková a iní).

- STRELCI :** Žiaci, mládež i dospelí v streleckom klube MŠK majú významné úspechy v rámci kraja – Marek Pilník, Ľuboš Perina, Rastislav Grúber (majstri kraja). Žiačka Jana Krajčíková získala na Majstrovstvách Slovenska, ktoré sa konali v našom meste, 2. miesto v kategórii vzduchová puška. Úspešní strelci v regióne sú Dušan a Ivan Bublák. Cenu mesta 18. januára získala M. Grúberová.
- TENIS :** Tenisový klub MŠK pri zmenách majiteľov tenisových dvorcov v parku zneišiel. Odohrali sa súťaže o najlepšieho tenistu mesta (Ľibor Grznár), dvojhra AUTO CUP – Škoda cup a v Lutile sa organizoval TENIS CUP – otec a syn. Družstvo dorastu v stolnom tenise sa v sezóne 2003-4 stalo majstrom kraja. Najúspešnejší hráč V. Ferko. V tenise v ktg. mladších žiakov získala na celoštátnych turnajoch významné úspechy D. Hromádková. V r. 2004 sa tenisový klub v Žiari nad Hronom dožil 35 rokov od svojho vzniku.
- TANEČNÝ ŠPORT :** Tanečno-sportový klub STELLA reprezentovali Miroslav Gago a Ľubomíra Blidárová ako najúspešnejší pár v štandardných tancoch dokonca na majstrovstvách sveta v Číne. Pre Slovensko tu zo 64 najlepších párov sveta získali 45. miesto. Tradičné súťaže ako Pohár primátora mesta (18. apríl) a Majstrovstvá Slovenska v plesových choreografiách (8. máj) sa diali v MsKC. V konkurencii 400 účastníkov z Čiech a Slovenska získal TK STELLA 2. miesto v choreografiách.
- VODÁCI :** Klub vodáctva a raftingu má napriek skromným podmienkam úspech. Zvýšil sa záujem mladých oň. Na majstrovstvách Slovenska 2. miesto vo vodáckom viacboji získali Ing. Jaro Kováč a Julo Kolorédy. Na Euroraftingu v Čunove štartovali aj posádky mužov z MŠK Žiar nad Hronom. Žiarsky klub organizoval 7. ročník Hronského vodáckeho maratónu z Vlkanovej do Žiaru, kde boli na 40 km trati víťazmi.
- KULTURISTI :** Po 10 rokoch pripravil KK MŠK regionálnu súťaž a prehliadku s cieľom jej každoročnej obnovy. Reprezentantom SR v exhibíciách bol Peter Kováčik.
- TURISTI :** Stálym problémom súčasnosti je značkovanie turistických trás. Ak sa aj dobrá vec podarí, vandali to zničia. Tradičný výstup na Sut' sa konal i v tomto roku. Menej náročné túry pravidelne organizuje aj Jednota dôchodcov Slovenska.
- CYKLISTI :** Mikroregión Žiarske Podhorie v rámci zblížovania a poznávania pripravil namiesto tradičného podujatia Najkrajší kút v septembri cykloturistické podujatie REGIÓN NÁS SPÁJA na trase ZH – Lutilla – Kosorín – J. Lehota – Ždáňa – Lovča – ZH. Trasa merala 60 km a zúčastnilo sa jej 52 účastníkov. Akcia bola s občerstvením a ukončila sa gulášom. Účastníkmi boli aj primátor a jeho zástupca.
- HOROLEZCI :** V ZH majú klub JAMES so 47 členmi. Zápolenie 7. ročníka lezenia na umelej horolezeckej stene na ZSS v našom meste sa konalo za účasti 22 pretekárov z regiónu. Žiarčania získali v ktg. mužov a žien prvenstvo.

- ŠACH :** Na majstrovstvách Slovenska v korešpondenčnom šachu bol na 5. mieste S. Skarba – člen MŠK. M. Drugda reprezentuje SR na európskych majstrovstvách.
- TELESNE POSTIHNUTÍ :** Aktivitu športovcov telesne postihnutých reprezentuje športový klub TP VICTÓRIA TS (vedie ho p. Ciling), ktorý organizuje aj podujatia celoslovenského charakteru. T.r. to bolo 4 decembra – športové zápolenie BOCCIA. Spomedzi 33 účastníkov 3 medaily získali Žiarčania. Prítomný bol i paraolympionik T. Kráľ, hráč zo ZH, bude mesto reprezentovať na majstrovstvách Európy v Portugalsku. ŠK pripravil pre týchto športovcov zaujímavý letný tábor na Repišti. Najúspešnejší sú hráči: D. Magdolen, S. Ciling, T. Kráľ.
- SENIORI :** Cyklus MENÍME POHYB NA ZDRAVIE s 10 lekciami pod vedením trénerky I. triedy R. Utešenej sa začal 11. novembra pre cca 20 senioriek z mesta. Takto nadviazali na miniuniverzitu III. veku, ktorá bola ukončená.
- DNI ŠPORTU :** Školský úrad v októbri organizoval Dni športu pre ZŠ. V ich rámci prebehli turnaje – futbalový, volejbalový, basketbalový, plavecké preteky.
- OLYMPIÁDA V ATÉNACH :** Pri príležitosti letných olympijských hier v Aténach sa mesto dňa 11. mája pripojilo k symbolickej olympijskej pochodni – štafete zo Žiliny. Ako sprievodné podujatia mesto pripravilo turnaje vo futbale, basketbale, volejbale a miniolympiádu pre materské školy.
- FESTIVAL PÓDIOVÝCH SKLADIEB :** VII. ročník festivalu pódiových skladieb pod názvom FANTÁZIA POHYBU sa konal 20. novembra v Dome kultúry. Host'ovalo tu 14 skupín z celého Slovenska - BA, Prievidza, Závažná Poruba, Gabčíkovo, Košice, Ružomberok... Organizátorom bol Slovenský zväz rekreačnej telesnej výchovy a športu pod záštitou primátora mesta ZH. Festival bol mimoriadne úspešný, zaujímavý, skladby boli nápadité (deti i dospelí), zožali veľký úspech. Ich tréneri sú prevažne dobrovoľní telovýchovní pracovníci.

XV.

POČASIE A JEHO OSOBITOSTI

CHARAKTERISTIKA: Rok 2004 oproti vlaňajšku bol daždivejší, leto bolo prevažne studené. V júni sa mestom prehnala ďalšia veterná smršť a búrka. Už začiatkom októbra sa začalo v bytoch vykurovať.

V januári často snežilo, boli veľké návaly snehu, ale aj pekné zimné dni. Dňa 5. februára bolo rekordných + 17 stupňov Celzia. Oteplenie vystriedali mrazy až -10 stupňov Celzia. Marec začal snehom a dažďom, prudký zlom nastal 15. III., kedy sa na celý týždeň oteplilo na cca 20 stupňov Celzia, bolo slnečno. Akoby zima priamo vstúpila do leta. Jar teda začala príjemným počasím. Apríl bol typicky aprílový – premenlivo, daždivo. Máj bol mierne oblačný i s búrkami. Mimoriadne udalosti sa udiali v júni, kedy časté dažde a búrky robili roľníkom vrásky ohľadom novej úrody. V noci 19. júna sa prihnala krátko trvajúca (cca 1 min.) smršť a búrka, ktorá svojím vírom nad Ul. Š. Moysesa a Námestím MS pripomínala tornádo. Zničila strechy (niektoré boli čerstvo rekonštruované), vyvracala a lámala stromy, prevrátila aj novinový stánok. Technické služby a dobrovoľníci hneď v noci začali následky víchrice odstraňovať (bližšie v Sprievodnej dokumentácii ku kronike). V júli znepríjemňovala počasie „medardova kvapka“, v týždni 19. – 25. júla sa už objavili aj tropické horúčavy. Množstvo vlhky spôsobovalo na východnom Slovensku veľké povodne. Príjemný letný mesiac s občasnými dažďami bol v auguste. Podobne aj v septembri, ale rána už boli dosť chladné. Október bol nepríjemne chladný. Prechod októbra do novembra si prizval oneskorené „babie leto“. Od 12. novembra sychravo, mrazy v noci. Veterná smršť, ktorá 19. novembra zničila Vysoké Tatry, už v Žiari nemala silu ničieť. V decembri sa ukázal aj sneh, ale Vianoce boli daždivé.

KLIMATOLOGICKÉ ÚDAJE : Údaje poskytol Slovenský meteorologický ústav – stredisko B. Bystrica, ktoré ich spracovalo podľa údajov meteorologickej stanice v Žiari nad Hronom. Podrobne pozri údaje v Sprievodnej dokumentácii.

Priemerná teplota vzduchu: 9,1 °C (najvyššia v auguste 18,9 °C, najnižšia v januári -4,5 °C)

Priemerná maximálna teplota vzduchu: ročne 14,9 °C (v auguste 27,1 °C, absolútne maximum 32,5 °C – 22. júla)

Priemerná minimálna teplota vzduchu: ročne 4,4 °C (v januári -7,6 °C, absolútne minimum – 18,8 °C dňa 24. januára)

Zrážky za rok: 682,9 mm (vlani len 480,3), najviac v júni 138,1 mm, najmenej 31,3 mm v septembri)

Priemerná rýchlosť vetra za rok: 1,3 m/sek.

Trvanie slnečného svitu: 1867,2 hodín (najviac v auguste 278,5 hodín, najmenej v decembri 47,7 hodín)

XVI.

MIMORIADNE UDALOSTI

- PODVODNÍCI :** Fantázia a drzosť rôznych podvodníkov čoraz viac rastie. Darí sa im najmä pri osamelých starších ľuďoch. V meste sa takíto napr. preukazovali falošnými upomienkami i s uvedením bankových spojení a tvrdili, že Sociálna poisťovňa v Bratislave vyžaduje úhradu nedoplatkov. Alebo istý Rudo Krchňák zo Senca získal od viacerých občanov rôzne sumy tak, že si preveril totožnosť obeť a so znalosťou detailov z jej života útočil (Napri.: „Vy ste ma učili a ja si na vás rád spomínam“, „máte syna – môj kamarát“). Alebo útokmi na náboženské cítenie („som synovcom p. farára Flimela, teraz som šiel k nemu, ale nie je doma“) a vymýšľaním „vierohodných“ príbehov zo života („moja žena učí náboženstvo, bývame v Košiciach, teraz som docestoval a vo vlaku ma okradli. P. farár nie je doma, môžete mi pomôcť, keď sa nemám na koho obrátiť? Moja žena zajtra príde za mnou a prinesie peniaze, všetko vám vrátim. Chceme sa presťahovať do Žiaru, kupujeme byt, budeme tu podnikat'. V Košiciach mám prosperujúcu firmu. Môžete mi požičať aj na kolký? Ráno musím v Bystrici podpísať zmluvy – bez nich by som prišiel o veľký zisk.“) atď. Po popise podvodníka ho zadržala polícia, ale zákony v súčasnosti nepovažujú za trestný čin krádež do 6.500 Sk, a tak aj tento originálny tvorca románových príhod obišiel iba s dôrazným napomenutím. Po preverení jeho totožnosti polícia zistila, že išlo o recidivistu.
- ZA BIELEHO DŇA :** V marci o 15.00 hod. lúpežník na ulici ovalil chodca po hlave a ležiaceho na zemi okradol o 3 000 Sk, ktoré u neho našiel.
- HAZARD :** Na začiatku r. 2004 bolo v meste 88 evidovaných hracích automatov, za ktoré sa platia dosť vysoké dane mestu. Súvisí s tým však negatívny dopad najmä na mladých ľudí, ktorí sa stávajú závislí na hazardných hrách.
- VÝLETNÍČKA :** Malé 4-ročné dievčatko si v lete odomklo samé byt a nepozorovane si vyšlo „na výlet“. Po dvojhodinovom strese v rodine, hľadanií políciou a mestským rozhlasom sa našla asi 2 km od bytu.
- A ZNOVA SMRŠŤ :** Po vlaňajšej neobvyklej veternej smršti znovu 19. júna pred polnocou asi 1 minútu trvajúca veterná smršť a búrka (pripomínajúca tornádo) dokázala narobiť školy za 5 miliónov korún najmä v strede mesta na uliciach Janského a Š. Moysesa. Veterný vír spôsobil padanie striech, škridiel aj z čerstvo reštaurovaných domov, vyvracal hrubé stromy aj s koreňmi, poškodil autá, strechy (aj na NsP či krytej plavárni), prevrátil novinový stánok. Našťastie v tú nočnú hodinu neboli ľudia na uliciach, a tak neboli ľudské obeť. Zopakovala sa udalosť nevidaná ani najstaršími obyvateľmi mesta. Následky obetavo odstraňovali zamestnanci Technických služieb, hasiči a časť obyvateľov. Najdlhšie sa opravoval výškový bytový dom na Ul. M. R. Štefánika, kde bolo vytopené celé 10. poschodie. Mesto operatívne urobilo preventívne opatrenia, a tak silný víchor, ktorý t.r. v novembri katastroficky vyvádzal vo Vysokých Tatrách, v meste nespôsobil vážnejšie škody (dobrovoľníci z mesta pomáhali neskôr pri odstraňovaní kalamity v Tatrách –

pozri časť Obyvateľstvo). V tejto súvislosti je raritou odpoveď Ministerstva financií SR na žiadosť primátora ZH o finančnú výpomoc mestu pri prírodnej havárii – vraj malo mesto dať žiadosť do 15. mája 2004!!! Asi sa treba obracať na veštcov...

- BESNÁ KUNA :** V areáli Závodu SNP po polstoročí jeho existencie sa objavilo ohnisko besnoty. V množstve rôzne členených objektov a skladov si našli domov túlavé mačky, zajace, líšky. Večer 17. júla pracovník odboru životného prostredia tu zneškodnil kunu nakazenú besnotou. Okamžite sa zaviedli ochranné opatrenia a odchyť túlavých zvierat.
- PRIMÁTOROVA PEVNÁ VÔĽA :** Je mimoriadnou udalosťou schudnúť zo 106 kg na 80? Ak sa to týka primátora mesta, ktorého po 4 mesiacoch obyvatelia takmer nespoznávali, tak je to prejav jeho pevnej vôle a vytrvalosti. Ako sám hovorí: „Už to ďalej takto nešlo. Mal som problém aj uviazať si šnúrky na topánkach. A recept? Predovšetkým menší objem stravy a šport. Denne behám pár kilometrov a jem veľa zeleniny“.
- OKRADLI SVADOBČANOV :** Začiatkom októbra bola naozaj neobyčajná svadba v hoteli Luna. Po polnoci počas tradičného tanca „rosa“ ktosi hosťom ukradol peňaženky aj s dokladmi, platobnými kartami, 2 mobily a 2 fotoaparáty.
- SMELÁ PREDAVAČKA :** V záložni na Ul. A. Dubčeka sa zakuklených a ozbrojených lupičov nezapakla 26-ročná pracovníčka. Po druhej výzve na odovzdanie peňazí siahla pod pult a kaserom vstrekla do očí násilníkom. Tí spanikárili a ušli.
- SUPERSTAR ZO ŽIARU :** Masovým ošiaľom možno nazvať televíznu súťaž o SuperStar. Medzi 50-imi najlepšimi z tisícok mladých súťažiacich sa ocitol i Róbert Mikla zo Žiaru. Celé podujatie však mnohí považujú za kontroverzné. V r. 2005 pokračuje.
- VANDALI NA ŠIBENIČNOM VRCHU :** Pamätný kríž na Šibeničnom vrchu mesto po vyčíňaní vandalov už muselo opravovať v r. 2002. T.r. znovu! Kríž bol napílený a poškodený – zjavne v snahe získať hliník, za ktorý v zberných surovinách dobre platia. Vandalom sa to nepodarilo. Na pokyn mesta kríž v novembri zrenovovala firma Remeslo.
- ŽIDOVSKÝ CINTORÍN :** Na úbočí Šibeničného vrchu dnes možno nájsť už len zvyšky kamennej ohrady a rozbitých pomníkov starého židovského cintorína. Je zabudnutý, zarastený. Pred 7-8 rokmi sa ho pokúsili očistiť manželka 81-ročný Vladimír Baran s manželkou Emíliou. Obyvatelia židovského pôvodu vo Sv. Kríži nad Hronom vytvorili v 1. polovici 19. storočia samostatnú židovskú obec, o čom svedčí i vytvorenie rabinátu v r. 1848. Ich cintorín rozsahom cca 80 x 50 m slúžil do vzniku prvého Slovenského štátu. Posledný pokus o vyčistenie bol v r. 2002 zo strany mesta.
- KRÁDEŽ V ZSNP :** Od júla do 19. novembra t.r. deväť obžalovaných organizovane ukradlo 95 ton hliníkovej zliatiny v hodnote 3,7 milióna korún priamo z expedičnej haly ZSNP. Predávali ju v zberných surovinách. Pre vrátnicu pripravovali falošné doklady. Odhalení boli účinnou spoluprácou ZSNP s policajným zborom z B. Bystrice

a Žiaru nad Hronom. Piaty boli z mesta Žiar. Hrozí im trest od 5-12 rokov väzby. Dôsledky sa vyvodzujú aj voči manažérom ZSNP.

**KOZMO-
HUMANISTA :**

Občan Žiaru nad Hronom Peter Schmidt tvrdí, že má liečiteľské schopnosti. Má údajne aj zjavné výsledky ako tzv. kozmohumanista. Je známy v širokom okolí. Tvrdí: „Všetky choroby sú liečiteľné, sú len neliečiteľní ľudia“.

**DRUHÁ
V EURÓPE :**

Majiteľka kozmetického a masážneho salónu SEN v Žiari nad Hronom Ida Finková získala prvé miesto v súťaži v make-upe na Slovensku a dňa 23. októbra získala druhé miesto v európskej súťaži.

Používané značky a skratky:

Pozri Kronika 2001, 2002, 2003

V r. 2004 navyiac používané :

BB SK – Banskobystrický samosprávny kraj

eRko – hnutie kresťanských spoločenstiev detí (názov odvodený od detského časopisu REBRÍK)

OO PZ – Okresné oddelenie Policajného zboru

MsKC – Mestské kultúrne centrum (pôvodne MsKS)

MsP – Mestská polícia

MŠ PS – Múzeum školstva a pedagogiky Slovenska

PHSR – Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta

P.M. – Panna Mária

PPP – Pedagogicko – psychologická poradňa

RÚVZ – Regionálny úrad verejného zdravotníctva
(pôvodne ŠZÚ – v hovorovej reči „hygiena“)

SBD – Stavebné bytové družstvo

SFZ – Slovenský futbalový zväz, SsFZ – Stredoslovenský futbalový zväz

SZLH – Slovenský zväz ľadového hokeja

SZPB – Slovenský zväz protifašistických bojovníkov

ŠŠI – Štátna školská inšpekcia

ŠÚ – Školský úrad

ŠZ – školské zariadenie

ÚPSVaR – Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny

VÚC – Vyšší územný celok (BBSK)

ZMOS – Združenie miest a obcí Slovenska

---

n.o. – nezisková organizácia

Sprievodná dokumentácia kroniky za rok 2004 :

1. Klimatické údaje o meste r. 2004
2. Športový kalendár 2004
3. Voľby
4. Z činnosti sociálneho strediska
5. Programy
6. Články
7. Pozvánky

FOTODOKUMENTÁCIA

VIDEOZÁZNAMY ATV

PAMÄTNÁ KNIHA MESTA

PAMÄTNÁ KNIHA PRIMÁTORA MESTA

DEJINY KNIŽNICE V ŽIARI NAD HRONOM

Dejiny **dnešnej Knižnice Michala Chrásteka** majú pohnutú a zaujímavú históriu tak isto, ako aj história mesta. Súvisí to najmä so zmenou malého poľnohospodárskeho mestečka Svätý Kríž nad Hronom s 1 500 obyvateľmi na priemyselné mesto Žiar nad Hronom s 20 000 obyvateľstvom.

Keďže Knižnica M. Chrásteka bola pomenovaná podľa najvýznamnejšieho knihovníka v histórii mesta (bol to kňaz, spisovateľ, tajomník MS, len v jeho osobnej knižnici v 19. storočí mal 4 800 zväzkov kníh) až po zlúčení dvoch najväčších knižníc v meste, je potrebné siahnuť do 19. storočia. V tomto čase boli nositeľmi vzdelanosti a kultúry predovšetkým kňazi a učiteľia. Vo Sv. Kríži prvú veľkú knižnicu založil biskup G. Zerdahélyi v r. 1805, ktorý sídlil v kaštieli (je známy aj ako staviteľ Kostola Povýšenia sv. Kríža). Túto knižnicu obohatil najmä biskup Štefan Moyses, ktorý veľkú pozornosť venoval aj zakladaniu knižníc v školách celej diecézy. V r. 1885 mala táto knižnica v kaštieli 4 950 zväzkov. Keď si uvedomíme, že Michal Chrástek mal 4 800 zväzkov v osobnej zbierke, musíme vzdať úctu jeho osobnosti. Žiaľ, po jeho smrti v r. 1900 je osud jeho kníh neznámy (údajne časť z nich bola u p. Volfa z Novej Bane). Biskupská knižnica ako bohatý zdroj vzdelanosti sa v kaštieli uchovala do r. 1950, kedy bola barbarsky zničená pri likvidácii rehole saleziánov, ktorí tu 4 roky účinkovali. Knihy sa pálili a iba odvážlivci, ktorí si z nich čosi uchytili, by možno aj dnes mohli dokumentovať kvalitu knižnice. Zaujímavosťou je aj pôsobenie nástupcu Š. Moysesu – maďarizátora A. Ipolyi Stummera, ktorý síce bol veľkým zberateľom umeleckých a literárnych pamiatok na Slovensku a v knižnici vybudoval aj múzeum a knižnicu s mnohými rukopismi a listinami, ale dnes sa nachádzajú v Ostrihome alebo v Budapešti. Z kaštiel'a urobil ohnisko maďarizácie. Pre rozvoj kultúry Slovákov neurobil nič. Aj časť inteligencie v okolí sa pomadžarčila.

A tak nový rozmach kultúry a vzdelania sa začína až po vzniku prvej ČSR, kedy tomuto cieľu slúžia obecné a školské knižnice. Napr. v r. 1927 vo Sv. Kríži nad Hronom mala školská knižnica 36 titulov (Kukučín, Tajovský, Sládkovič, Verne, Sienkiewicz, Defoe...). **Verejná obecná knižnica** v r. 1939 mala 187 titulov (Kalinčiak, V.P.Tóth, Vansová, Podjavorinská, Rázus, Jilemnický, Z. Zguriška...).

Po oslobodení v r. 1945 sa z vtedajšej **miestnej ľudovej knižnice**, ktorú spravovala osvetová beseda a miestna osvetová rada, vyraduje „politicky nevhodná“ literatúra. V r. 1950 má 700 zväzkov politickej, vedeckej a beletristickej literatúry. Pravidelných čitateľov bolo okolo 120.

Po výstavbe závodu v r. 1957 už má 2 425 zväzkov a 327 čitateľov, výpožičiek 6 350. V r. 1965 sa jej názov mení na **mestskú ľudovú knižnicu**, ktorá má pobočky aj v pričlenených obciach mesta: Ladomerskej Vieske (1 096 zväzkov) a v Šášovskom Podhradí (1 150 zväzkov). V r. 1973 už má 15 388 zväzkov, 930 čitateľov, 23 315 výpožičiek. Jej sídlo bolo v starej časti Žiaru nad Hronom na Ul. SNP až do r. 1990, kedy bola presťahovaná do nového Mestského kultúrneho strediska.

Priamo v Závode SNP sa začala budovať príručná knižnica **pri Závodnom výbore ROH**. Už v r. 1959 mala 8 000 zväzkov, 400 čitateľov. V r. 1960 – 9 079 zväzkov, 728 čitateľov. **Od tohto roka (1960) má knižnica konečne knihovníka na plný úväzok**. Jej bohatá činnosť sa rozvinula najmä od r. 1961, kedy sa otvoril nový, rozsiahly ZK ROH, v ktorom sa sústreďuje celá kultúra mesta (riaditeľ B. Hrnčár). **V novej budove už bola vyčlenená miestnosť pre knižnicu**. Rozvíjala mimoriadne aktivity. Aktérmi v práci s knihou boli brigády socialistickej práce. Knižnica usmerňovala celú

výchovnú a vzdelávaciu činnosť v duchu socialistických ideí. Nezabudnuteľní boli najmä besedy so spisovateľmi ako napr. s J. Horákom, M. Krnom, L. Zeliennom, M. Rúfusom, K. Bendovou, E. Čepčekom, Solovičom a často so Štefániou Pártošovou (bývala v meste v r. 1956 – 1973, aktívna v kultúre), V. Mihalík, L. Mňacko, J. Lenčo, P. Kováčik, R. Kaliský, P. Števček, Z. Jesenská, J. Rozner ale aj E. Kristínová. V r. 1973 sa na besedách zúčastnilo 7 244 ľudí. V tomto roku sa diala aj ďalšia „očista“ od „nevhodnej“ literatúry. V r. 1975 bolo vo fonde knižnice 23 345 zväzkov, mala 3 207 čitateľov a 142 058 výpožičiek. Knižnicu a čítareň, kde bolo 53 druhov novín a časopisov, navštívilo cca 20 000 obyvateľov mesta a okolia.

Po zmenách v r. 1989 kultúra prestala byť masovým prostriedkom ideológie štátu. Podstatná kultúrna činnosť v meste je riadená z novej budovy Mestského kultúrneho strediska (dobudované v r. 1980), ktorého súčasťou je aj pôvodný ZK ROH – po novom Dom kultúry (s kinom a pôvodnou knižnicou ZK ROH). Do MsKS sa presťahovala **Mestská** (už nie – ľudová) **knižnica** od 15. januára 1990. Vtedy mala 24 096 kníh. Umiestnená bola v suteréne, kde boli dosť vážne problémy technické. (Vedúca bola Otlíla Tužinská.)

Závažná zmena nastáva od **3. januára 1994, kedy sa Mestská knižnica sťahuje do Domu kultúry, kde sa zlučuje s bývalou Knižnicou ZK ROH** (ved. B. Volentierová). Pod názvom MESTSKÁ KNIŽNICA sa vytvorili jej tri oddelenia: náučná literatúra, oddelenie pre deti a oddelenie pre dospelých. Základné knižničné služby má bezplatné, špeciálne za úhradu. V r. 1998 sa knižnica rekonštruje (vedúca D. Karvašová) a pomenúva sa na **KNIŽNICU MICHALA CHRÁSTEKA**. Má 43 130 zväzkov. Na 1. poschodí vzniklo veľké oddelenie krásnej a odbornej literatúry, na 2. poschodí oddelenie pre deti, čítareň a miestnosť na besedy. V r. 2000 sa začal zavádzať nový informačný systém LIBRIS a v r. 2002 sa otvoril Kútik zvukovej knihy pre zrakovo postihnutých, kde na začiatku bolo 17 kníh. Najviac výpožičiek má krásna literatúra pre dospelých, potom periodiká (spolu 24 druhov), odborná pre dospelých, krásna a odborná pre deti. Žiaľ, upadá záujem o besedy s autormi kníh a všeobecne najmä deti málo čítajú.

Spracovala zo záznamov miestneho historika Jozefa Minku,
z kroník mesta a časopisu Naše mesto

Mária Zat'ková,
kronikárka mesta